

Luptați și veți învinge!

M. Mebrenko

URIERUL UCRAINEAN

Serie nouă, nr. 245-246 / august 2013

Revistă a Uniunii Ucrainenilor din România

În cel de-al 22-lea an al existenței sale, Ucraina se prezintă lumii ca o țară democratică în plină modernizare, hotărâtă să-și continue drumul ales cu peste două decenii în urmă și să pună în practică ideea care a călăuzit atâtea generații de militanți ucraineni - asigurarea supraviețuirii și continuității.

În cei 22 de ani, Ucraina tinde să semene, în pofida tuturor obstacolelor, cu statele occidentale, devenind o putere regională care se situează în fruntea unor domenii ca știința, medicina,

să acționeze în continuare ferm pentru a-și construi un stat independent și unitar pentru a urma calea democratizării și europenizării, pentru a-și moderniza economia.

În mesajul adresat poporului ucrainean cu prilejul celei de-a 22-a aniversări a Independenței Ucrainei, președintele Viktor Ianukovyci a spus: „Am convingerea că următoarea etapă a modernizării trebuie să fie dezvoltarea științei, crearea unei economii de înaltă tehnicitate, consolidarea spațiului umanitar național unic.

Ucraina Independentă 22

tehnologia spațială. Această explozie de creativitate promite perspective frumoase de dezvoltare pentru poporul ucrainean.

De ziua ei națională, Ucraina a fost îmbrăcată în culori galben-albastre. În principalele orașe, precum și în baze militare, au avut loc serbări. Mulți oameni au sărbătorit această zi a bucuriei și a optimismului prin excursii și picnicuri. Posturile ucrainene de radio și televiziune au transmis programe festive, iar ziarele ucrainene au publicat numere speciale dedicate sărbătorii.

Dar să revenim la începuturi. În secolul al IX-lea apare Statul Kievean care, în istorie, este considerat momentul nașterii Ucrainei. În secolul al XVI-lea, Statul Kievean se fărâmițează în mici cnezate căpătând denumirea de stat căzăcesc - hătmanesc care a existat până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. După aceste evenimente, un stat ucrainean independent nu a mai existat până în secolul al XX-lea.

Istoria contemporană a Ucrainei Independente începe la 24 august 1991 când Rada Supremă a Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene proclamă țara drept un stat independent și democratic, act confirmat apoi la referendumul din 1 decembrie 1991.

Dar adoptarea Actului de Independență în 1991 nu a însemnat și încheierea luptei Ucrainei pentru deplina sa independență, mai ales economică și spirituală. Dimpotrivă, ucrainenii trebuie

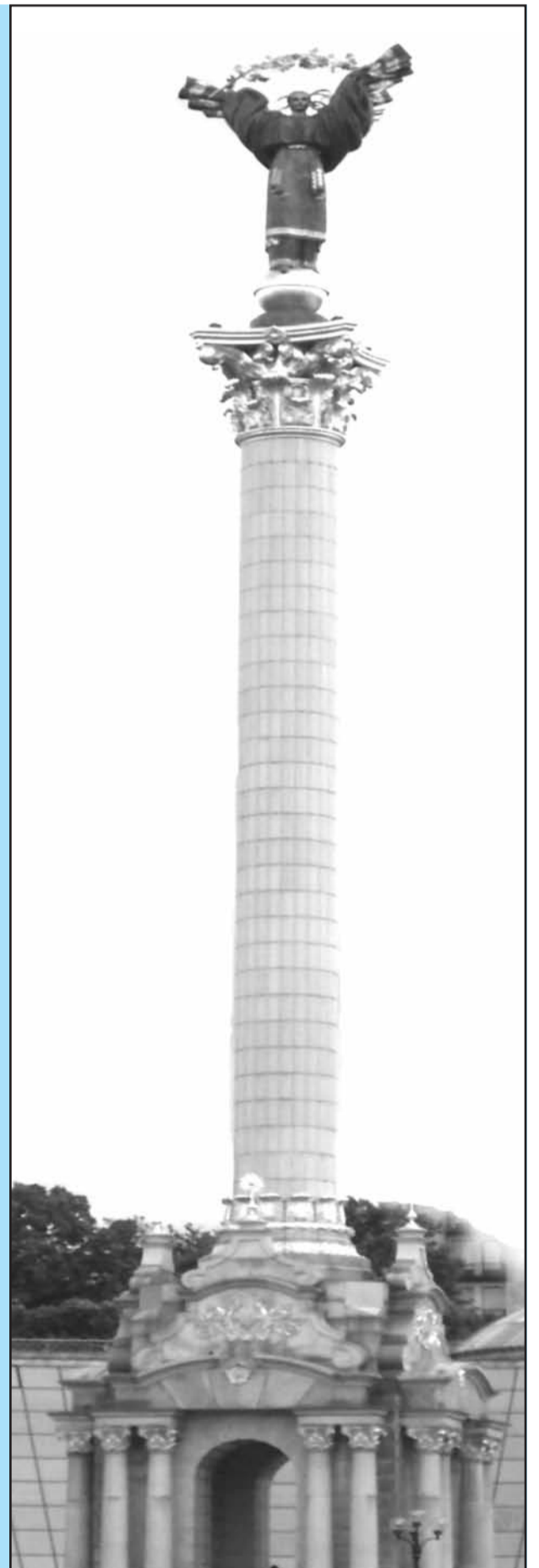
Trebuie să facem totul pentru ca Ucraina, după parcurgerea reformelor, să se dezvolte în continuare ca țară cu o înaltă cultură, cu un puternic potențial industrial, cu un sistem de protecție socială echitabil și eficient, cu posibilități largi de parteneriat global.

Experiența pozitivă a țărilor dezvoltate din lume care au dat dovadă de standardele ridicate de organizare politică, economică și socială ne ajută să realizăm propriul nostru program de modernizare. De aceea, asocierea cu Uniunea Europeană trebuie să fie pentru Ucraina un important stimulent în vederea edificării unui stat european modern.

Pe de altă parte, trebuie să păstrăm și să continuăm să adâncim relațiile noastre și procesele de integrare cu Rusia, cu țările comunității euro-asiatice, cu alți lideri mondiali și cu noi centre de dezvoltare economică“.

La 8 ianuarie 1992, România a recunoscut independența Ucrainei, iar la 2 iunie 1997, a semnat Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina. De atunci relațiile diplomatice româno-ucrainene și colaborarea bilaterală în plan economic, cultural, științific, cu rezultate benefice pentru ambele țări și popoare, au evoluat progresiv. UUR și-a adus contribuția la consolidarea și extinderea cooperării româno-ucrainene.

Ion ROBCIUC

Felicitări adresate ucrainenilor din Diasporă cu prilejul celei de a 22-a aniversări a Independenței Ucrainei

Stimați compatrioți,
Dragi prieteni,
Vă felicit cordial cu prilejul celei de a 22-a aniversări a Independenței Ucrainei!

La 24 august 1991, s-a împlinit visul multor generații de ucraineni de a avea un stat liber și independent. Această dată a intrat pentru totdeauna în istoria Ucrainei, a deschis o nouă epocă în viața poporului ei.

De-a lungul timpului, Ucraina a fost pusă în fața numeroaselor provocări legate de formarea statului său. Experiența dobândită în rezolvarea lor cu succes, în construirea unui stat democratic modern și a unei societăți ar-

monioase și tolerante a făcut ca poporul Ucrainei să fie mai puternic, mai înțelept și mai încrezător.

Fundamentul statalității noastre se sprijină ferm inclusiv pe piatra de temelie pusă de comunitatea ucrainenilor de peste hotare.

Ucraina dă o înaltă apreciere contribuției voastre deosebite la consolidarea relațiilor statului nostru cu lumea, la păstrarea și dezvoltarea culturii naționale, a limbii ucrainene și spiritualității ucrainenilor.

Garanția forței și a influenței ucrainenilor din Diasporă se află în păstrarea legăturii cu pământul natal, cu țara care pe mulți dintre

dumneavoastră v-a format pentru viață. Ministerul Afacerilor Externe al Ucrainei vă va acorda în acest sens, în limita posibilităților existente, sprijinul necesar.

Vă doresc din toată inima multă sănătate, bunăstare familiilor Dvs. și fericire.

Dumnezeu să vă apere și să vă îndemne spre fapte bune în numele Ucrainei.

La mulți ani!

Leonid KOJARA,
Ministrul Afacerilor Externe al Ucrainei

„Sperăm că în luna noiembrie, Ucraina va fi primită în cadrul Uniunii Europene în calitate de membru asociat“

În întâmpinarea celei de-a XXII-a aniversări a Zilei Independenței Ucrainei, Excelența Sa Vasyl Boieciko, consulul general al Ucrainei la Suceava, a prezentat cotidianului nostru care este poziția Ucrainei în actualul context european, modul în care decurg relațiile ucraineano-române precum și activitatea desfășurată de reprezentanța consulară de la Suceava în dezvoltarea și consolidarea colaborării transfrontaliere între regiunile din Ucraina și județele din România.

„Suntem un popor creștin, un popor civilizat, un popor european și vrem să fim în cadrul Uniunii Europene“

Așa cum a precizat Excelența Sa Vasyl Boieciko, consulul general al Ucrainei la Suceava, Ziua Independenței Ucrainei, obținută cu 22 de ani în urmă, „este o zi sfântă pentru poporul ucrainean“.

El a subliniat faptul că aniversarea din acest an are loc în contextul în care „statul ucrainean a finalizat din punct de vedere tehnic acordul în ceea ce privește asocierea și sperăm că în luna noiembrie, la summit-ul care va avea loc la Vilnius, Ucraina va fi primită în cadrul Uniunii Europene în calitate de membru asociat“.

Remarcând faptul că „Ucraina face tot ceea ce este posibil să demonstreze că este pregătită pentru a obține acest statut“, Excelența Sa Vasyl Boieciko a spus că, tot în acest an, „poporul ucrainean a sărbătorit împlinirea a 1025 de ani de la creștinarea Rusiei Kievene“.

„Asta înseamnă pentru noi, pentru ucraineni - a accentuat el - că suntem un popor creștin, un popor civilizat, un popor european și vrem să fim în cadrul Uniunii Europene, să ne integrăm în tot ceea ce înseamnă Europa unită“.

„Relațiile de colaborare transfrontalieră dintre regiunile din Ucraina și județele din România au progresat“

Referindu-se la activitatea desfășurată de Consulatul General al Ucrainei la Suceava, Excelența Sa Vasyl Boieciko a precizat că „în acest an s-a lucrat la tot ceea ce înseamnă treabă consulară, am colaborat foarte bine cu ucrainenii din România“ și, așa cum a accentuat el, „de curând a fost creată o pagină web

pentru Consulatul General al Ucrainei la Suceava, pagină care oferă informații despre Ucraina, despre prioritățile politice și despre participarea Ucrainei la organizațiile internaționale, despre integrarea europeană, dar și despre economia și cultura Ucrainei“.

„Avem pe această pagină principală - a subliniat el - informații despre activitatea Consulatului General al Ucrainei la Suceava, evenimentele care au fost organizate sau la care am participat, activități din care putem enumera cca 60 de evenimente principale“.

Între acestea se remarcă o serie de evenimente care vizează activitatea economică, la care au fost prezente și delegații din Ucraina, din regiunile Ivano-Frankivsk, Hmelnyțkyi și Cernăuți, care au participat la Forumurile Economice Internaționale, organizate la Botoșani și la Iași.

„Am avut câteva întruniri cu oameni de afaceri - a spus Excelența Sa Vasyl Boieciko - întâlniri pe care le-am organizat împreună cu Camera de Comerț din Suceava și cu reprezentanța IMM-urilor și vreau să spun că aceste acțiuni, precum și vizitele pe care le vom organiza în toamna acestui an, fac dovada că relațiile de colaborare transfrontalieră dintre regiunile din Ucraina și județele din România au progresat“.

„Prin cultură putem să ne înțelegem mai bine“

Principalul eveniment care a avut loc la Suceava a fost Forumul Internațional „Dialog Bucovinean“, „un dialog foarte bun în ce privește relațiile bilaterale transfrontaliere dintre Ucraina și România“, o întâlnire care a vizat proiectele și schimburile economice, turistice și culturale precum și problemele de mediu și de dezvoltare a resurselor umanitare din această zonă.

Așa cum a declarat Excelența Sa Vasyl Boieciko „prin cultură putem să ne înțelegem mai bine“ și în acest sens consulatul va organiza „un eveniment foarte important pentru colaborarea noastră“, aniversarea a 150 de ani de la nașterea scriitoarei Olha Kobyleanska“.

„Noi pregătim - a precizat el - împreună cu primarul din Gura Humorului, Marius Ursaciuc, acest eveniment care se va desfășura mai

Dr Vasyl Boieciko, consulul general al Ucrainei la Suceava

întâi la Cernăuți, iar apoi la Gura Humorului, localitatea unde s-a născut Olha Kobyleanska“.

Cu acest prilej va fi realizată, în parcul în care se află bustul scriitoarei, o poartă care va marca prietenia ucraineano-română.

Tot în domeniul colaborării culturale, în acest an va fi organizată la sediul Uniunii Ucrainenilor din România o expoziție de fotografie despre Cernăuți, realizată de un fotograf din Gura Humorului, Iarema Oneșciuc, precum și o expoziție bilingvă de carte, la care vor participa editurile „Bukrek“ din Cernăuți și „Lidana“ din Suceava.

Excelența Sa Vasyl Boieciko s-a referit, desigur, la tot ceea ce înseamnă activitate consulară, punând accentul pe susținerea în această perioadă a cetățenilor ucraineni care traversează România în drum spre litoralul din Bulgaria, la reconstruirea punctelor de trecere a frontierei cu Ucraina, dar și la demersurile pe care le-a făcut statul ucrainean în ceea ce privește regimul liber cu Turcia și Israel.

La finalul prezentării, consulul general al Ucrainei la Suceava a ținut să accentueze buna colaborare pe care o are cu conducerea administrației județului Suceava și cu toate instituțiile cu care a conlucrat.

Tiberiu COSOVAN

În perioada 20-22 august a.c., la Universitatea Națională „Poli-tehnica din Lvov“, Ucraina, s-a desfășurat cel de-al X-lea Congres Mondial al Ucrainenilor (CMU). Au participat

Congresul Mondial al Ucrainenilor reunit la Lvov

Delegația Uniunii Ucrainenilor din România la Congres

peste 200 de delegați și peste 300 de invitați din 33 de țări ale lumii. Uniunea Ucrainenilor din România a fost reprezentată de președintele său, dl Ștefan Buciuta, și de liderii Mihai Macioca, Ion Robciuc, Miroslav Petrețchi, Liuba Horvat, Lucia Mihoc, Elvira Codrea și Nicolae Miroslav Petrețchi.

Ordinea de zi a cuprins principalele provocări la care trebuie să răspundă în prezent CMU

și cum poate această organizație să contribuie la rezolvarea problemelor comunităților ucrainene.

Anul acesta, reuniunea CMU a dezbătut probleme arzătoare, precum *Integrarea europeană - o garanție a independenței Ucrainei și a democratizării ei, Ucrainenii de pretutindeni și promovarea intereselor lor comu-*

ne, *Holodomorul din anii 1932-1933: învinge adevărul.*

În fața celor peste 200 de delegați au luat cuvântul foști miniștri, diplomați,

înalți prelați, zeci de personalități internaționale ale vieții sociale, economice și culturale. Dezbaterile au fost animate, fiind exprimate diverse puncte de vedere privind problemele care frământă lumea ucraineană de astăzi.

Deoarece de la precedentele alegeri s-au împlinit cinci ani, Adunarea Generală a CMU a ales o nouă structură de conducere. În funcția de președinte al CMU a fost reales distinsul avocat Evhen Ciolij pentru un nou mandat de cinci ani.

Vizita de documentare a unei delegații a CMN-DRI în Croația

În perioada 1-10 iulie 2013, Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) și Uniunea Croaților din România au organizat o vizită de documentare și schimb de experiență în Croația, la care au participat reprezentanți ai Comisiei de Învățământ și ai Comisiei de Cultură ale CMN (din partea UUR a participat reprezentantul organizației noastre în Comisia de Cultură, dl Ion Robciuc, prim-vicepreședinte). În intervalul de timp 2-4 iulie, din partea DRI a luat parte și doamna secretar de stat Enikő Katalin Lacziko, precum și doamna subsecretar de stat Christiane Cosmatu.

Înainte de a trece granița țării, delegația CMN-DRI a făcut o vizită Uniunii Croaților din România, al cărei sediu de află în localitatea Carașova, județul Caraș-Severin. Este un sediu modern, multifuncțional, care adăpostește o sală de ședințe, redacția unei publicații periodice, a unui post de radio, locuri de cazare și o scenă pentru evenimente artistice. În sala de ședințe, dl Mihai Radan, președintele Uniunii Croaților din România, a făcut o succintă expunere privind istoria, limba și cultura croaților carașoveni.

La 2 iulie, delegația a părăsit Carașova, îndreptându-se spre Croația, țară care cu o zi înainte a intrat „scriptic“ în Uniunea Europeană. Ne-am bucurat de acest moment cu totul remarcabil, deoarece aderarea Croației la UE va dinamiza, în mod sigur, colaborarea cu România.

Înainte de a ajunge la Zagreb, delegația ro-

mână s-a oprit la monumentul de la Jasenovac, depunând o jerbă de flori. Aici, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial (1941-1945), s-a aflat cel mai mare lagăr de exterminare din Balcani și unul dintre cele mai mari din Europa. Ustașii încarcerau, torturau și executau bărbați, femei și copii. Cele mai multe victime au fost sârbi, dar și evrei, romei și croați antifasciști.

Dar scopul final al vizitei a fost acela de a cunoaște situația și problemele minorităților naționale din Croația, posibilitatea de a stabili contacte și colaborări cu organizații și instituții care au în competența lor protecția și promovarea drepturilor minorităților naționale. În acest

scop turistic aceste obiective. Vizita de documentare în Croația, la fel ca și cele anterioare, a fost încă un prilej de a strânge legăturile cu țările din jurul nostru și de a ne cunoaște mai bine noi, minoritățile naționale din România.

de modalitățile de conservare, comunicare și receptare a culturii minorităților în raport cu a celor din jur, facilitând astfel dialogul intercultural și reflectând asupra dinamicii relației minoritate-majoritate. Convorbirile au scos în evidență excelențele legături dintre cele două țări, precum și voința ambelor părți de a le continua la un nivel superior.

Tot la Zagreb, Excelența Sa Cosmin Dinescu, ambasadorul României în Croația, a oferit la sediul Ambasadei, un cocktail în onoarea reprezentanților DRI și CMN.

Vizitele delegației române, conduse de data aceasta de doamna Rodica Precupețu, șef serviciu al DRI, au continuat la Primăria orașelor Split și Dubrovnik. A fost vorba de prezentarea experienței fiecărei părți în găsirea unor mijloace eficiente și utile de păstrare a limbii, obiceiurilor și culturii minorităților.

Pe parcursul deplasării, delegația CMN-DRI a avut posibilitatea să viziteze și unele obiective istorice, culturale, turistice ale Croației: Parcul Național Lacurile Plitvice (înscris pe lista patrimoniului mondial UNESCO), Palatul lui Dioclețian din Split (înscris, în 1979, pe lista patrimoniului cultural mondial al UNESCO) și Catedrala sa cu faimosul turn cu clopot, orașul Dubrovnik (una dintre cele mai proeminente stațiuni turistice de la Marea Adriatică), orașul Stari Grad din insula Hvar (unul dintre cele mai vechi orașe ale Europei). Ne-a impresionat mult modul excelent în care autoritățile naționale și regionale știu să valorifice

Materiale semnate de Ion ROBCIUC

Duminică, 28 iulie 2013, în incinta Conacului Domnesc din Suceava s-a desfășurat Conferința județeană a UUR - filiala Suceava, care a avut drept scop alegerea noului președinte al filialei sucevene, ca urmare a revocării domnului Ioan Bodnar din funcția de președinte.

La conferință au participat membrii marcanți ai comunității ucrainene din România: Ștefan Buciuta, președintele UUR, Ion Marocico, deputat în Parlamentul României, Miroslav Petrețchi, prim-vicepreședinte al UUR, președintele filialei Maramureș a UUR, Ion Robciuc, prim-vicepreședintele UUR, redactor-șef al „Curierului ucrainean”, Liuba Irina Horvat, secretar general al UUR, Nicolae Miroslav Petrețchi, consilier economic al UUR. Au fost prezenți, de asemenea, Excelența Sa Vasyl Boiciko, consulul general al Ucrainei la Suceava, împreună cu soția sa, doamna Nadia Boiciko.

La propunerea domnului președinte al UUR, Ștefan Buciuta, conferința a debutat cu un moment de reculegere în memoria unor oameni care și-au adus contribuția în cadrul comunității ucrainene din România: Ștefan Tcaciuc, Gică Lucan, Iura Semeniuc, Oleksa Bevca, Vasile Tapoveț.

Au urmat apoi luările de cuvânt ale participanților la conferință.

Excelența Sa Vasyl Boiciko, consulul general al Ucrainei la Suceava, a subliniat importanța zilei de 28 iulie, când ucrainenii îl pomenesc pe sfântul cneaz Volodymyr și sărbătoresc 1025 de ani de când Rusia Kieveană a fost creștinată, o sărbătoare importantă pentru întreaga creștinătate. Și comunitatea ucraineană din Suceava a marcat această sărbătoare religioasă și culturală la biserica „Sfinților Apostoli Petru și Pavel”. Amintim că în anul 988, sfântul cneaz Volodymyr (cunoscut în istorie ca Volodymyr I, cneaz al Kievului între anii 980-1015), a primit botezul și a dat un exemplu întregii populații a acestor pământuri, pentru ca ea, de asemenea, să se boteze în apele râului Nipru. În această zi, ucrainenii își aduc aminte și de sfântul apostol Andrei cel Întâi chemat, primul care a adus credința creștină pe aceste meleaguri, binecuvântând locurile unde avea să se întemeieze Kievul. Nu trebuie uitate nici faptele fraților Chiril și Metodi din Salonic, sfinții luminători ai slavilor. Creștinarea populației a dus la dezvoltarea economiei, educației și culturii, iar în sufletul și conștiința oamenilor a sădit credința, iubirea și bunătatea.

Sub semnul acestor valori morale s-au vrut a se desfășura și lucrările conferinței sucevene.

Cu un mesaj plin de bucurie a venit în fața delegaților și deputatul minorității ucrainene în Parlamentul României, domnul Ion Marocico: „Sunt foarte bucuros să fiu alături de voi astăzi. Eu sunt originar din aceste locuri și, deși trăiesc în altă zonă a țării, sufletul meu este aici, în Bucovina. În competiție se află doi candidați... amândoi sunt foarte buni... să-l alegeți pe cel mai bun dintre ei, iar cel ales să atragă multe fonduri pentru Bucovina.”

„Și eu sunt bucovinean... În ultimul timp, morhanismul ne-a dat multe bătăi de cap... sper ca pe viitor să fie pace și înțelegere în aceste locuri. Cunosc toate problemele acestei zone, deoarece m-am documentat și ca jurnalist foarte mult cu scopul de a prezenta cât mai obiectiv cititorilor mei situația existentă în Bucovina”, a spus domnul Mihai Mihailiuc, redactor-șef la „Ukrainskyi visnyk”.

Președintele UUR Maramureș, domnul Miroslav Petrețchi, a transmis sucevenilor salutul maramureșenilor: „Suntem alături de voi în această zi specială pentru viitorul filialei voastre.”

Filiala Suceava a UUR are un nou președinte

„Conferința la care luăm astăzi parte nu e de dorit, dar având în vedere circumstanțele, organizarea ei se impunea. Organizația din Suceava are nevoie de o conducere care să lupte pentru protejarea identității culturale și lingvistice a etnicilor ucraineni, pentru promovarea valorilor ucrainene și nu să-și urmărească interesele personale. Noua conducere trebuie să respecte Statutul UUR, să atragă în jurul ei oameni de valoare împreună cu care să rezolve problemele existente, două dintre ele fiind de maximă urgență. Vorbesc aici despre faptul că în județul Suceava la ultimul recensământ avem doar 5.698 de ucraineni, iar în județ există aproximativ 40 de localități cu populație ucraineană. De asemenea, deși Uniunea Europeană și România asigură cadrul legislativ pentru studierea limbii materne, din ce în ce mai puțini etnici ucraineni o fac”, a spus dl Ion Robciuc, prim-vicepreședintele UUR, redactor-șef al „Curierului ucrainean”.

În raportul de activitate al filialei Suceava, doamna inspector Lucia Mihoc, care s-a ocupat de bunul mers al organizației sucevene în ultima perioadă, a punctat la capitolul realizări următoarele: rezultate foarte bune ale elevilor care studiază limba ucraineană la olimpiade, concursuri școlare, inițierea de proiecte școlare înscrise în cadrul Calendarului național al activităților extrașcolare, organizarea de activități culturale deosebite, participarea în echipa de modificare a programei școlare, elaborarea de noi manuale școlare, creșterea numărului de membri. La capitolul neîmpliniri au fost enumerate: lipsa manualelor școlare, a metodicilor și a caietelor speciale, desființarea unor școli, lipsa comunicării între unii directori, profesori și părinții elevilor. Doamna Lucia Mihoc și-a încheiat prezentarea raportului de activitate cu propunerea ca cei care muncesc pentru obținerea tuturor acestor rezultate frumoase să fie recompensați într-un cadru festiv, primind și titlul de „Profesorul anului”, „Coregraful anului” etc.

A urmat apoi cuvântul celor doi candidați: Boreslaw-Ștefan Petrașuc și Lucia Mihoc.

De la domnul Boreslaw-Ștefan Petrașuc am aflat că este originar din Bălcăuți. Născut într-o familie de învățători, a fost crescut și educat în spiritul ucrainean. Școala Gimnazială a absolvit-o în satul natal, liceul - la Siret. De profesie este inginer, lucrând atât în sistemul de stat, cât și în cel privat. Din 1991, este membru al UUR, fapt care-l îndreptățește să spună că: „... activitatea UUR îmi este bine cunoscută. De asemenea, nu-mi sunt străine nici problemele Uniunii. Dacă-mi veți acorda votul, voi încerca împreună cu Dvs. să le și rezolv. Și vorbesc aici de faptul că tot mai puțini dintre noi vorbesc ucraineste. Să-i facem pe ucraineni mândri și dornici de a vorbi în limba maternă, ucraineană nefiind o limbă de baltă. E o limbă europeană, fiind considerată după italiană cea mai melodiioasă limbă. Apoi, suntem, odată cu trecerea timpului, tot mai puțini. Și cunoașteți vorba „Ce nu este măsurabil, nu există”. Să le explicăm ucrainenilor diferența dintre cetățenie și etnie. Trebuie, de asemenea, să depolitizăm Uniunea. Să constituim la nivelul Uniunii, o uniune culturală, în care să activeze colectivele noastre artistice. Mereu să avem în vedere școala și biserica, iar activitățile pe care le vom organiza să încerce să apropie aceste două instituții de importanță majoră în viața oricărei comunități. Și nu în ultimul rând, să ne mobilizăm pentru accesarea fondurilor europene.”

„Îmi place mai mult să fac, decât să vorbesc. Îmi cunoașteți activitatea de până acum. Și, deși sunt din Maramureș, prima născută a familiei preotului Ardelean (care a fost preot în Cacica și Bălcăuți), de 28 de ani trăiesc în Bucovina, alături de soțul meu, Nicolae Mihoc, preot în Bosanci. Am colaborat bine cu domnul Boris Petrașuc în cadrul Uniunii. Viața ne-a adus în ipostaza de contracandidați. Nu are importanță cine va ieși învingător, căci așa cum am făcut-o până acum, vom colabora și pe viitor în realizarea obiectivelor noastre comune”, Lucia Mihoc.

S-a trecut apoi la votarea celor doi candidați. În urma votului, noul președinte al filialei Suceava a UUR este domnul Boreslaw-Ștefan Petrașuc. Echipa cu care va lucra domnia sa este alcătuită din: Ioan Chideșciuc (Negostina), Ilie Sauciuc (Paltinu), Nicolae Cramar (Suceava), Petru-Ștefan Șoiman (Bălcăuți), Vasile Pascariu (Rădăuți), Felicia Grigoraș (Negostina), Vasile Șoiman (Bălcăuți), Vasile Mechno (Brodina), Gheorghe Mihai (Brodina de Jos), Nicu Ciocan (Ulma).

Lăcrămioara GRIGORCIUC

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în paginile Curierului ucrainean revine în exclusivitate autorilor. Redacția nu-și asumă obligațiile legate de conținutul materialelor și nu returnează articolele nepublicate.

CURIERUL UCRAINEAN

**Strada Radu Popescu, nr. 15,
sector 1, București
Telefon: 021.222.0724,
Tel./fax: 021.222.0737**

**E-mail:
curierul.ucrainean@gmail.com**

**Redactor-șef:
Ion Robciuc**

**Redactori:
Ștefan Buciuta
Kolea Kureliuk**

**Tehnoredactare:
Ștefania Ganciu**

**Tiparul executat la
Tipografia
„S.C. SMART ORGANIZATION SRL”**

O delegație din Iași la Târgul Sfântului Petru din Cernăuți

Cel mai mare târg din Ucraina de Vest - Târgul Sfântului Petru s-a desfășurat în perioada 13 - 14 iulie 2013, în orașul Cernăuți.

Un eveniment plin de culoare și lumină pentru locuitorii Cernăuțiului și în special pentru vizitatori, Târgul Sfântului Petru, în 2013, și-a recăpătat anvergura și tradițiile de veacuri privind marcarea acestei sărbători. Cernăuțenii au

neral al României la Cernăuți), Polonia și Rusia.

Cheia simbolică a „Târgului Sfântului Petru” a fost înmănată conducătorului orașului, Vitali Mychailișyn, de către președintele Camerei de Comerț și Industrie din Cernăuți, Vasyl Leachovyci.

Cadouri tradiționale și de această dată au primit din partea Consiliului Local al orașului Cernăuți părinții celor născuți în ziua Sfinților Petru și Pavel. A fost continuată și buna tradiție a Târgului Sfântului Petru de a recompensa copiii care poartă numele de Petru sau Pavel și care au fost înscrși în clasa I în acest an școlar. În final, au fost recompensați și câțiva întreprinzători, oameni de afaceri și jurnaliști.

În cadrul programului, delegația română, într-o

stringentă, care complică punerea în aplicare a proiectelor comune de afaceri și ridică probleme deosebite pentru locuitorii din zona de frontieră.

Președintele Consiliului Județean Iași, domnul Cristian Adomniței, în cuvântul de răspuns s-a pronunțat pentru intensificarea cooperării cu regiunea Cernăuți în diverse domenii de activitate și a făcut o invitație producătorilor și oamenilor de artă din regiunea Cernăuți de a participa la evenimentele ce vor avea loc în acest an la Iași.

În cadrul acestei sărbători s-a desfășurat și cea de-a XXIII-a ediție a Festivalului internațional de folclor „Întâlniri bucovinene”, festival care an de an se desfășoară succesiv în 5 locații din Polonia, Ucraina, România, Ungaria, Slovacia și Germania. La actuala ediție a festivalului, la Cernăuți, au sosit 27 de colective artistice, dintre care 6 din străinătate: două din Polonia, trei din România și unul din Ungaria. În total, au fost aproximativ 600 de participanți. România a fost reprezentată la acest festival de formațiile artistice „Piatra Șoimului”, „Plaiurile Pojorăței” și „Clopotețul”.

avut ocazia să se bucure timp de două zile, în marile piețe și pe majoritatea străzilor din centrul orașului Cernăuți. În acest sens, fiecare piață (zonă de expunere) a avut o tematică specifică și expozate pe măsură.

Sărbătoarea Sfântului Petru a început la ora 10:00 în piața centrală a orașului, cu o defilare solemnă, la care, alături de organizatori, au participat invitați și locuitori ai orașului Cernăuți. Coloana festivă, precedată de purtătorii de steaguri și o formație muzicală, s-a deplasat spre

componentă deosebit de reprezentativă (cu reprezentanți ai Prefecturii, Consiliului Județean, Primăriei, Parlamentului, Consulatului General al României la Cernăuți și ai unor instituții din Iași și Vaslui, printre care și doi membri ai Comitetului filialei Iași a UUR) s-a întâlnit cu președintele Consiliului Regional Cernăuți, Mychailo Găiniceru.

Președintele Consiliului Regional Cernăuți ne-a informat despre principalele direcții de cooperare dintre regiunea Cernăuți cu județele limitrofe din România, privind elaborarea și implementarea unor proiecte transfrontaliere și planuri, despre măsurile ce se impun ca urmare a noii sesiuni de proiecte cu fonduri europene nerambursabile pentru anii 2014-2020. Mychailo Găiniceru a subliniat că sarcina principală care stă în fața organelor locale în momentul de față este de a

deschide punctele de trecere a frontierei de stat ucraineano-române. În prezent, pe raza administrativă a regiunii Cernăuți de peste 200 km există un singur punct de trecere a frontierei „Porubne-Siret”. Este o sarcină deosebit de

Duminică, 14 iulie a.c., membrii Comitetului filialei Iași a UUR s-au întâlnit cu organizatorii festivalului „Întâlniri bucovinene”, care după ce au ascultat o scurtă informare asupra activității filialei noastre, au insistat ca la edițiile viitoare să participe măcar una dintre formațiile filialei (iar dacă este posibil chiar la această ediție, la acțiunile ce vor avea loc la Câmpulung Moldovenesc, în perioada 18-21 iulie 2013). Față de această propunere am arătat că filiala noastră va putea participa la astfel de acțiuni începând cu anul 2014, după ce va fi aprobat Planul de acțiuni al filialei pentru anul viitor. Pentru a discuta unele probleme de detaliu privind participarea la acțiunile organizate în cadrul festivalului, dl Zbigniew Kowalski (Polonia), organizatorul festivalului, i-a invitat pe membrii Comitetului filialei la Câmpulung Moldovenesc, în perioada sus-menționată, pentru a continua discuțiile, propuneri cu care, în principiu, am fost de acord.

Reprezentanții organelor locale ale orașului Cernăuți au avut cuvinte de apreciere la adresa activității depuse de filiala Iași a UUR, fiind subliniat aportul conducerii filialei la pregătirea unor acțiuni comune atât pe teritoriul României, cât și pe cel al Ucrainei.

Victor HRIHORCIUC,
președintele filialei Iași a UUR

Piața Teatrului, unde a avut loc ceremonia de deschidere oficială a târgului.

Cernăuțenii și participanții la sărbătoare au fost felicitați de președintele Consiliului Regional Cernăuți, Mychailo Găiniceru. El a menționat că Târgul Sfântului Petru a devenit una dintre cele mai iubite și respectate sărbători, așa cum reiese și din numărul de participanți și vizitatori, și reprezintă o renaștere a tradițiilor orașului și revenirea la modul de viață care a existat în Bucovina la începutul târgului. Mychailo Găiniceru a urat tuturor participanților la sărbătoare să rămână cu impresii plăcute, bună dispoziție și cumpărături utile.

Locuitorii din Cernăuți și vizitatorii veniți la sărbătoare au fost salutați de șefii delegațiilor din România (președintele Consiliului Județean Iași, dl Adomniței Cristian, viceprimarul municipiului Iași, dl Chirică Mihai, deputați ai Parlamentului României, dl Sorin Iacoban, consulul ge-

Cinstirea memoriei poetului Taras Șevcenko

Dl Valentyn Sperkaci, dl Ivan Draci și dl Ștefan Buciuta

În Ucraina și în întreaga lume unde trăiesc comunități de ucraineni sunt în curs manifestări culturale și pregătiri de proporții pentru marcarea, în 2014, a 200 de ani de la nașterea poetului național Taras Șevcenko.

Astfel, s-au întreprins lucrări importante pentru renovarea Memorialului lui Șevcenko la Kaniv, memorial care se află în rezervația națională a lui Șevcenko din orașul Kaniv, regiunea Cerkasy-Ucraina unde se găsește și mormântul poetului pe muntele Cernecea, acum muntele lui Șevcenko.

Acest fapt și dorința fiecărui ucrainean de a ajunge în capitala Ucrainei, Kiev, și la mormântul poetului din Kaniv ne-au determinat și pe noi să organizăm o excursie cu membrii Uniunii Ucrainenilor din România care s-au evidențiat în activitatea lor și care contribuie la

dezvoltarea și ridicarea prestigiului culturii ucrainene în România.

Am format în prima etapă un grup de 43 de persoane, membre ale filialelor Maramureș, Satu Mare și București care, în perioada 2-5 august, s-au deplasat la Kiev și la Kaniv însoțiți de președintele UUR, Ștefan Buciuta, și de consilierul UUR Nicolae Miroslav Petrechi, ce s-a îngrijit și de partea financiară. Firma de transport agreată a fost una din Satu Mare, care i-a cules pe cei 43 de participanți de pe traseu începând cu Satu Mare, Sighetu Marmatei, Crăciunești, Rona de Sus, Petrova, Leordina și Rădăuți. Deplasarea a fost greoaie din cauza drumurilor necorespunzătoare pe unele porțiuni și a faptului că s-a prelungit traseul cu aproximativ 200 de km pentru că podul peste râul Nistru era în reparație și am ocolit pe ruta Cernăuți-Ternopil, Hmelnyțkyi-Kiev.

La Kiev ne-am întâlnit cu poetul Ivan

Draci, cu dna Alla Kendzera și cu regizorul Valentyn Sperkaci, iar colegii de drumetrie au vizitat Kievul. Am fost cazați la hotelul Holiivskyi din Kiev.

Duminică, 4 august, am făcut deplasarea la Kaniv, am urcat treptele Muntelelui lui Șevcenko până la mormântul și monumentul poetului unde am depus buchete de flori și am cântat cântece pe versurile acestuia, apoi am vizitat muzeul lui Taras Șevcenko. La muzeu, am dăruit din partea Uniunii Ucrainenilor din România cărți și reviste tipărite de organizația noastră și „Cobzarul“ jubiliar editat la 170 de ani de la prima sa apariție.

Pe tot parcursul vizitei la Kaniv ne-a însoțit dna Alla Kendzera, secretar adjunct al Asociației „Ucraina-Lumea“ (ТОВАРИСТВО „УКРАЇНА-СВІТ“), și de președinta locală a asociației, poeta Vira Nosenko.

Următoarele grupuri care vor vizita Kaniv vor fi: primul de la filialele Suceava, Botoșani, Iași și Tulcea, iar al doilea, de la filialele Timiș, Caraș-Severin, Arad și Cluj.

Având deja o primă experiență, consider că viitoarele vizite la Kaniv vor fi mai ușoare.

Ștefan BUCIUTA,
președintele UUR

De când se știe, în localitatea Dărmănești, județul Suceava, hramul bisericii este de Înălțarea Domnului sau Ispas, inclusiv în Chilibancina și zona Gării, părți ale satului.

La un moment dat, enoriașii din zonele Chilibancina și Gară s-au hotărât să-și construiască o biserică a lor. Locul unde urma să se ridice biserica se află în vecinătatea drumului E 85 și a fost sfințit la 18 mai 2003, adică exact acum 10 ani.

Cum la vremea aceea primarul comunei era dl Ilie Robciuc, fiu al satului, care a depus eforturi pentru atribuirea suprafeței de teren și obținerea tuturor avizelor, hramul bisericii a fost ales de Sf. Ilie.

Primarii care i-au succedat în funcție, domnii Galan Gavril și Dan Chidoveț, au depus toate eforturile pentru realizarea obiectivului.

La ora actuală biserica se află, cum se spune, la roșu.

Anul acesta, Sfânta Liturghie de hram a fost săvârșită de un sobor de 9 preoți din Dărmănești, Dănila, Călinești-Enache, Baineț, Iaslovăț, Solca, Iacobesti. Răspunsurile la slujbă au fost date de cântăreți bisericesti, teologi și de grupul vocal „Vocile Negostinei“ pregătit de dna învățătoare Felicia Grigoraș.

După Sfânta Liturghie, s-a săvârșit slujba de pomenire a celui care a fost deputatul Ștefan Tcaciuc, la evenimentul religios participând și văduva acestuia, Virginia Tcaciuc.

Hram la Chilibancina

La hramul bisericii au luat parte oaspeți de seamă: Excelența Sa consulul general al Ucrainei la Suceava, Vasyl Boieciko, împreună cu soția sa, dna Nadia Boieciko, Ștefan Buciuta - președintele UUR, Ion Robciuc - prim-vicepreședintele UUR, Ion Marocico - parlamentar UUR, inspectorul școlar de specialitate pentru

limba maternă ucraineană Lucia Mihoc, poetul Ion Cozmei, profesorii Vichentie Nicolaiciuc, Dimitrie Șveduneac, Nicolae Mateiciuc, Vasile Perpeliuc, Mihai Gheorghii, Zebi Fraseniu, Victor Seredenciuc etc.

La Sfânta Liturghie a luat parte și primarul comunei Dărmănești, Dan Chidoveț.

Gospodarii și gospodinele din Dărmănești au pregătit bucate tradiționale pentru cei peste 150 de participanți la Sfânta Liturghie, veniți din localitățile din vecinătate.

Întrucât după Sfânta Liturghie s-a desfășurat un program sub denumirea „Cultura ucraineană în mass-media“ ansamblul „Vocile Negostinei“ a susținut un scurt program artistic în limba ucraineană și în limba română. Cum la această parte a hramului au participat circa 100 de persoane, UUR a asigurat partea financiară pentru sonorizare și masa participanților. Mulțumim!

De la o vreme, preotul paroh din cadrul parohiei ortodoxe „Sf. Ilie Dărmănești II“ este Mihai Cobziuc, fiu al satului Dărmănești, cu studii teologice la Lvov.

Adevărul este că de la venirea preotului Mihai Cobziuc la această biserică, numărul celor care vin la slujbele religioase a crescut brusc.

Motivele? Harul preotului Mihai Cobziuc, precum și faptul că slujbele religioase se țin atât în limba română, cât și în limba ucraineană.

Iată ce a spus preotul Mihai Cobziuc de Sf. Ilie: „Vrem să finalizăm biserica, cu sprijinul credincioșilor, deoarece sunt cheltuieli mari și nu ne putem descurca singuri, iar capela în care se săvârșesc acum slujbele să o transformăm într-un centru socio-cultural“.

Kolea KURELIUK

La Remetea Mică din Banat - o primă sărbătoare de suflet

În satul bănăţean Remetea Mică, unde în anul 1968, după plecarea germanilor, s-au stabilit primii ucraineni, părăsind satele pitoreşti de munte din Maramureş în favoarea pământului roditor de aici, până acum s-au desfășurat multe sărbători cultural-religioase, legate de

În prim-plan, primarul comunei și dna Iaroslava Colotelo

hramul bisericii din sat, de Rusalii. Am avut și eu favoarea de a participa la un astfel de hram, când a fost sfințită noua biserică ucraineană și după slujba religioasă în Căminul Cultural, la ospetie, s-a putut urmări și un scurt și inedit spectacol artistic. În ultimii ani, însă, a apărut ideea de a organiza aici o acțiune pur culturală, în care să se implice organizația locală a Uniunii Ucrainenilor, pentru a-și putea etala un crâmpel din patrimoniul său cultural.

Acest lucru s-a putut realiza, pentru prima oară, la 7 iulie 2013, împlinindu-se, astfel, visul domnului Nicolae Hrin și al soției sale, ambii truditori în ale culturii în această zonă, el - naist deja afirmat, ea - profesoară de muzică, iar fiica lor Nicoleta - o frumoasă și sensibilă violonistă în devenire (fiul Iulian, plecat acum la studii, era și el o bună vreme membru al formației „Remeteanca” din sat).

La „Ziua culturii ucrainene”, sub genericul căreia s-a desfășurat acțiunea, au reușit să se prezinte doar 3 formații și câțiva soliști, dar a fost, după mine, suficient ca să creeze un spectacol frumos, de calitate. Expoziția de carte, publicații ucrainene și obiecte meșteșugărești a întregit atmosfera de sărbătoare a culturii ucrainene.

După o scurtă paradă a portului popular, manifestarea a fost deschisă de reprezentanta UUR din Remetea Mică, prof. Anna Hrin și de soțul ei Nicolae (vorbind în limbile ucraineană și română), pentru a-și saluta invitații de onoare. Au fost prezentate următoarele persoane care au rostit și alocuțiuni: domnul Ivan Marocico, deputatul ucrainenilor în Parlamentul României, domnul Iura Hleba, președintele UUR - filiala Timiș, Iaroslava Colotelo, delegată a conducerii centrale a UUR, domnul Francisk Barta, primarul comunei Mașloc, de care aparține această localitate. Au mai fost salutați în sală președintele organizației UUR din Anina, dl Vsevolod Verșehora, președintele organizației UUR din Darova, Ana Blaj, dl Ștefan Buciuta din Timișoara, veteran în domeniul culturii ucrainene din zonă.

Concertul a debutat cu evoluția grupului artistic „Remeteanca” din sat, îmbrăcat într-un costum popular foarte reușit, care a interpretat câteva cântece ucrainene, în ritmul aplauzelor publicului cald, după care formația de dansatori „Kalyna”, condus de Mariana Brașoveanu din

comuna Știuca a încântat publicul cu un dans ucrainean săltăreț și plin de culoare (publicul din sală se aștepta parcă și la alte dansuri de acest gen, pentru că le-a mers la suflet). Formația „Zorea” din București, condusă artistic de Larisa-Hristina Clempuș, a continuat spectacolul cu cinci dintre cele mai îndrăgite melodii populare, încheind programul său cu faimoasa noastră „Kolomyika” huțulă, frumos interpretată la vioară de Natalia Pancec, iar la acordeon - de Bogdan Costiuc și secondată de o pereche de dansatori (Mihai Colotelo și Liuba Oniujec). Cel mai mic membru al formației, Nicolae Pancec de 6 ani, a ținut să interpreteze și el un frumos cântecel ucrainean („Oi, mynula

vje zyma”).

Spectacolul a continuat și după ce s-a așezat lumea la masă. Domnul profesor de la Școala de Arte din Timișoara și solist la nai la Ansamblul profesionist „Banatul”, cel care-l perfecționează pe naistul nostru ucrainean, Nicolae, a interpretat un potpuriu de cântece populare, culminând cu binecunoscuta „Huțulca din Brodina”, în aplauzele spectatorilor. Tot atunci, Melissa Bumbuc, o dansatoare care promite mult, a interpretat un reușit program de dans pe

că în cimitirul lui își odihnește somnul de veci ing. Dimitrie Verșehora, tatăl meu), prezența la „Ziua culturii ucrainene”, cu o parte din familia mea, a însemnat enorm. Era necesar, totodată, ca formația „Zorea” („Luceafărul”) care a colaborat până acum cu naistul Hrin, să poposească aici măcar o dată (le mulțumim tinerilor membri ai formației - și pe această cale - pentru efor-

Dansatoarea Melissa Bumbuc

tul depus de a veni aici din diferite colțuri ale țării, întrerupându-și vacanța!). Există, deci, premise clare că această primă sărbătoare de suflet a fost un început promițător și va putea deveni tradițională. Un astfel de eveniment cultural anual îi apropie pe oameni, creează mai multă armonie, bucurie și înțelegere între ei. Și câtă nevoie de armonie există și în acest sat, preponderent ucrainean!

Doresc să mulțumesc tuturor localnicilor care s-au implicat (în afară de familia Hrin, deja mai sus amintită, care a fost și o gazdă desăvârșită pentru formația „Zorea”). Aș mai aminti aici pe cel care a realizat acest proiect, pe domnul Vasile Nan și toată familia sa binevoitoare, pe doamna Maricica Banienschi, atât de prezent în formație artistică, cât și în activitate gospodărească, pe descendenți ai primei familii, frumoase și numeroase, sosite aici din Valea Vișeuului, Maria și Iura Lauriuc, care continuă să contribuie la păstrarea identității naționale ucrainene în acest sat și la perpetuarea frumoaselor tradiții populare, pe părintele N. Vișovan și familia sa care slujesc devotat cauza spirituală a enoriașilor săi ucraineni și săvârșesc slujbe atât de înălțătoare cum a fost și cea din memora-

Ansamblul „Zorea” din București

bilă duminică de 7 iulie. Se cade să ne exprimăm gratitudinea doamnei Mihaela Bumbuc care a asigurat filmarea prin echipa sa de la TVR3 Timișoara și dnei Simona Liber Lăncrănjan de la Radio Timișoara, emisiune ucraineană, venită să mediatizeze această manifestare.

Indiferent cine va finanța acest proiect până la capăt - UUR sau Departamentul pentru Relații Interetnice de la Guvern care a aprobat o parte din bani, în mod sigur, efortul a meritat și comunitatea ucraineană îi va rămâne îndatorată, rostindu-i un sincer „Deakuiemo!”.

Pentru mine, care sunt foarte legată de Banat, inclusiv de acest sat deosebit (și prin faptul

un fond muzical ucrainean. Naistul Hrin ne-a cântat și ne-a încântat de câteva ori alături de alți instrumentiști din localitate. Domnul Șteleac Mychailo, cu fluierul său, s-a bucurat să-și demonstreze și el măiestria interpretativă.

Muzica și dansul i-au animat pe toți cei prezenți la eveniment până seara târziu. Ca dovadă că sărbătoarea a izbutit a fost și faptul că domnul primar cu soția sa au rămas până la sfârșit, creându-ne astfel speranțe că pe viitor va susține și mai mult activitatea culturală din sat și va lupta pentru renovarea Căminului Cultural.

Iaroslava-Oresea COLOTELO

Iarema Oneșciuc - 75

Cultură din Sighet, condus cu multă competență și profesionalism de către profesorul, dirijorul, compozitorul și muzicologul Mihai Mitriniuc.

Pasionat de artă fotografică, a participat mereu la festivalurile naționale de film și diaporamă „Toamna la Voroneț”, desfășurate

Ucrainei la Suceava cu o selecție de fotografii din Ucraina, iar în anul 2010, a avut o expoziție foto personală, intitulată „Locuri și oameni dragi” la Centrul Cultural Informațional al Ucrainei la București.

Continuă și în prezent să fotografieze evenimente, portrete de

S-a născut la 26 iulie 1938, la Cernăuți. După terminarea Liceului Ucrainean din Sighetu Marmăției, a absolvit Institutul Politehnic din Brașov, Facultatea de Silvicultură. Până în anul 1966, a fost inginer-șef al Ocolului Silvic Sighet, iar ulterior, mutându-se la Gura Humorului județul Suceava, a lucrat ca inginer principal la Unitatea Forestieră de Exploatare și Transport din localitate. Din 1998 este pensionar.

Este căsătorit, soția sa, Odarca, a fost profesoară de limbile ucraineană, franceză și română. Fiul său Emilian este inginer electronist, iar nepoata, Ioana-Natalia, elevă în clasa a XII-a.

În paralel cu activitatea profesională, Iarema Oneșciuc a activat, încă din tinerețe, și pe tarâm cultural-artistic ca membru al unor formații artistice de amatori, inclusiv, în grupul vocal al Casei de

anual la Gura Humorului. Ca iubitor al naturii, a participat la numeroase expoziții și saloane foto, având ca tematică, preponderent natura. Multe dintre fotografiile, îndeosebi diaporamele prezentate la aceste evenimente au obținut numeroase premii și diplome. În anul 2008, a avut o expoziție foto personală la Consulatul General al

locuitori și peisaje îndeosebi din Bucovina.

Încă din primii ani de activitate ca inginer silvic, în calitate de corespondent, a scris numeroase articole pe teme profesionale la ziare și reviste de specialitate.

Din anul 2007, este un activ corespondent al publicațiilor editate de UUR, multe dintre arti-

cele sale referindu-se la diferite activități culturale ucrainene, îndeosebi la cele prilejuite de omagierea renumitei scriitoare ucrainene Olha Kobyleanska, născută în orașul Gura Humorului.

Ca fiu al cunoscutului scriitor Dionisie Oneșciuc, s-a preocupat ca lucrările literare încă needitate ale părintelui său să vadă - postum - lumina tiparului, printre acestea numărându-se volumul „Pe drumul vieții” („Na šleachu jyttea”), apărut în 2008 la Cernăuți, și „Amintiri” („Spomyny”), care este în curs de tipărire la Editura „Bukrek”, tot la Cernăuți - Ucraina.

Ca o încununare a rodniceii activității culturale ucrainene în România, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani, Excelența Sa Vasyl Boieciko, consulul general al Ucrainei la Suceava, i-a înmănat Diploma de Onoare urându-i multă sănătate, putere de muncă și noi succese în activitatea culturală.

Odarca ONEȘCIUC

Și anul acesta toamna bate sfios la ușă. Dar pentru mine, dragă tată, este o toamnă deosebită, jubiliară. La 11 brumărel, voi sărbători centenarul nașterii tale. Cu acest prilej, vreau să-ți spun că, după plecarea ta tragică între stele, mama a continuat să te poarte mereu în inima sa până când, grăbindu-se parcă, a plecat și ea să se reîntâlnească cu tine acolo, sus, printre îngeri și heruvimi.

Cu pioșenie, înfruntând enorme riscuri, a păstrat moștenirea ta literară și câteva obiecte personale. Înaintea plecării spre tine, cu emoție, mi le-a încredințat spre păstrare.

Erau vremurile când cei din cauza cărora ai fost nevoit să părăsești Ucraina ta dragă și să apuci drumul pribegiei, ajunseseră stăpâni și aici, trecând numele tău pe lista neagră a „dușmanilor poporului”. Așa că am tăcut păstrând cu grijă poeziile și proza decupate din ziarele vremii pe care le-ai lipit pe un caiet intitulat „Stryvojeni zori” („Stele înfricoșate”), manuscrisele, desenele și fotografiile tale. Ceasul tău de buzunar și lingura de metal mi le-a dăruit mama la majorat. Și acum mănânc cu lingura ta.

În anul 2007, când alte stele, mai blajine, au luminat, au zâmbit și „stelele înfricoșate” sub tipar.

Citez câteva rânduri din scrisoarea înmănată de Iuri Malko, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Ucrainei în România:

„La 29 noiembrie 2007 în cadrul Centrului Cultural Informațional al Ucrainei din București, a avut loc prezentarea cărții „Stryvojeni zori”, autorul căreia este tatăl Dvs., poetul ucrainean Haryton Borodai-Iarema Bairak.

Cartea „Stryvojeni zori” reprezintă un document și o mărturie a actului de curaj al unui fiu onest al poporului ucrainean, care ne aduce în față adevărul despre vremurile trecute de restriște, acțiunile regimului totalitar împotriva

SCRISOARE CĂTRE TATA

poporului ucrainean, unul dintre instrumentele îngrozitoare fiind și Holodomorul anilor 1932-1933.

Prin versuri și povestiri profund emoționante, Iarema Bairak descrie genocidul împotriva poporului ucrainean și represiunile groaznice, demascând regimul comunist antiuman.

Cartea tatălui Dvs. va fi transmisă în Ucraina în locurile legate de viața și activitatea sa - Podolia, Bucovina și Poltava.”

Nu știu dacă promisiunea făcută a fost îndeplinită, dar eu, dragă tată, împreună cu nora ta, am călcat pe urmele pașilor tăi în Ucraina, dăruind prietenilor cartea ta.

Am fost la Berehomet, unde ai cunoscut iubirea, am vizitat Kameaneț-Podilskyi, „orașul legendelor” cum l-ai denumit într-o poezie, iar în orașul Hmelnyțkyi am trecut pe la Muzeul Literaturii Ucrainene al regiunii Hmelnyțkyi. Directorul muzeului, scriitorul Vasyl Horbatiuk, este un competent cercetător al vieții și operei tale, făcându-le cunoscute cititorului ucrainean viața și opera ta.

De altfel, află că toată arhiva ta păstrată de mama și de mine, am donat-o cu drag muzeului, unde se află expusă vizitatorilor. Cred că nu am greșit.

De la Vasyl Horbatiuk am aflat că în Dykanka ta dragă, trăiește sora ta cea mai mică, Halyna, iar în satul natal, locuiește sora Natalia.

După convorbiri telefonice cu mătușile mele, am hotărât să înfruntăm distanța. Mătușii Halyna i-am recitat gingașa poezie „Voloșky” („Albăstrele”) pe care i-ai dedicat-o în timpul războiului, pe când ea era închisă într-un lagăr de muncă în Germania.

„Petice de cer albastre,
Albăstresc secara-n lan.
Sunt albăstrele noastre,
Ce-ți aduc în vis alean.

Și acolo, în țări străine,
Acum florile înfloresc.
Dar ale noastre sunt mai fine,
Numai la noi ele cresc.”

Ajunși în Bairak, am tras la mătușa Natalia, unde s-au adunat toate neamurile. Află, tată, că neamul tău de cazaci are fete frumoase și flăcăi mândri. Am trecut și pe la cimitirul satului pentru a aprinde câte o lumânare la mormintele părinților tăi și ale altor rude, rugându-ne pentru odihna lor veșnică.

Am rămas profund impresionat de imensitatea lanurilor de grâne care înconjură satul.

Vestea cea mai bună, am păstrat-o la urmă.

La sărbătorirea centenarului nașterii tale, Editura „Bukrek” din Cernăuți pregătește apariția ediției a 2-a adăugite sub îngijirea prietenului Vasyl Horbatiuk.

Spune-i, te rog, mamei că albumul ei de „Cusături huțule” a apărut în două ediții și că la Școala din Nisipitu, județul Suceava, este deschis un muzeu dedicat memoriei ei.

Ar mai fi și alte vești pe care voiam să ți le comunic, dar le păstrez pentru a ți le spune cât de curând, la revederea noastră acolo, sus, printre stele blajine.

La mulți ani, tată!

Ostap BORODAI-ȘANDRU

Misterul încă neelucidat al celor 3 puncte (...) și nu numai...

Scriitorul, criticul literar, jurnalistul, redactorul-șef al revistei „Ukrainskyi visnyk” și aș contina cu expresia „alte distincții și funcții acordate de diverse instituții”, Mychailo Mihailiuc se află de câteva luni bune în căutarea senzaționalului. Orbit de această dorință, Domnia sa încearcă prin diferite mijloace să demoleze ceea ce alții au construit, **fără însă a fi în măsură** să pună altceva mai bun în loc.

Ca răspuns la nedumeririle Domniei sale, căroră a încercat să le dea de cap apelând la „Dicționarul limbii ucrainene” din anii '70, sursă bibliografică care s-a dovedit a fi, în cazul de față, complet ineficientă, căci nu tot ce-i vechi este neapărat și bun (excepționând, poate, licorile lui Bachus), mă voi opri asupra câtorva chestiuni care i-au perturbat **cu nerușinare** liniștea existenței.

Așadar, înainte de a trece la elucidarea sensului expresiei „*Eu nu înțeleg limba dvs., dar vorbesc puțin...*” / „*Я не розумію вашу мову, але трохи говорю...*” și a sintagmei „*târg de vechituri*” / „*блосинний ринок*”, permiteți-mi să-l parafrazez pe Eminescu: „E ușor a umple rânduri / Când nimic nu ai a spune”, pentru a sublinia, dacă mai era cazul, injustețea, fragilitatea argumentării și subiectivismul pe alocuri ale dlui Mihailiuc în ceea ce se vrea o apreciere critică a „Ghidului de conversație româno-ucrainean” (apărut la Editura „Casa cărții de știință”, Cluj-Napoca, 2012), al cărui unul dintre autori mă declar umil. După cum tonul criticilor sale este unul sarcastic - căci de la ironia fină gogoliană până la sarcasmul grosolan, neadecvat al criticului meu este cale luuungă -, fie-mi cu iertare, nici răspunsul meu nu putea fi dat într-o altă manieră.

Revenind la „exprimarea himerică” (așa cum o caracterizează Mychailo Mihailiuc): „*Eu nu înțeleg limba dvs., dar vorbesc puțin...*” („*Я не розумію вашу мову, але трохи говорю...*”) (p. 74), după cum se poate constata, aceasta este urmată de puncte de suspensie. Cele trei puncte de la sfârșitul unei expresii dau posibilitatea celui care folosește ghidul de a le înlocui cu un cuvânt sau cu o expresie și de a forma enunțul dorit, prin care să fie redată realitatea necesară în cadrul unui dialog. De exemplu, un utilizator al ghidului ar putea spune „*Eu nu înțeleg limba dvs., dar vorbesc puțin*

rusa / sârba / slovacă / polona ș.a.m.d.” („*Я не розумію вашу мову, але трохи говорю російською/сербською/словацькою/польською і т.д.*”), cu speranța de a fi înțeles de către cel cu care a intrat în discuție sau chiar a realizat un dialog cu acesta. Pentru a pricepe și mai bine mecanismul, pot fi văzute și alte exemple pe aceeași pagină, aflate cu câteva rânduri mai sus: „*Eu înțeleg puțin... -rusa; -franceza; -engleza*” sau „*Eu prefer limba..., căci o cunosc mai bine*”. Oare nu această trebuie să fie construcția unui ghid de conversație!? Ba da. Însă dl Mihailiuc (prin mâna căruia, credeam, trecuseră câteva zeci de astfel de lucrări) persistă în sublinierea acestei pseudogreșeli (în numerele 9-10 și 13-14 ale revistei „Ukrainskyi visnyk” din 2013, p. 7, respectiv p.12). Cele trei puncte existente atât în textul din limba română, cât și în cel ucrainean, sunt fie ignorate de către dl Mihailiuc, lucru destul de grav pentru un critic literar și, mai nou, „lingvist”, fie Domnia sa nu cunoaște rostul acestora într-un ghid de conversație și, în general, într-un text. Totuși, sper ca și de această dată Mychailo Mihailiuc să fi fost un „simulant”... sau, dintr-o prea mare viteză în lecturarea ghidului, cele trei puncte buclucașe i-au scăpat (lucru nepermis pentru un ochi critic).

În ceea ce privește sintagma „*блосинний ринок*”, în stilul-i caracteristic, dl Mihailiuc afirmă că de la adjectivul *блосинний* până la *ринок* (și aici observ o oarecare inconsecvență în folosirea termenilor, prezentă pe parcursul celor două articole susmenționate, unde se vorbește când de *ринок*, când de *ярмарок* în condițiile în care, pe de o parte, termenul din ghid este cel de *ринок*, iar pe de alta, sinonimia între aceste două cuvinte nu este una absolută, ci relativă, permițând o oarecare nuanțare semantică) este cale lungă și că niciunul dintre dicționarele aflate la îndemână sa nu i-ar fi relevat o posibilă legătură între cele două noțiuni, ba mai mult o expresie uzitată în Ucraina de când e lumea și pământul. Dacă stau bine și mă gândesc, îi dau pe undeva dreptate Domniei sale în ceea ce privește distanța, pentru că într-adevăr între dicționarul anilor '70 (scris între anii '50 - '70) până la cele apărute după 2000 există o distanță foarte mare, de peste 30 de ani,

timp în care într-o limbă se pot schimba multe, mai ales dacă acceptăm că „limba este un organism viu” care evoluează, se schimbă și se dezvoltă. Așadar, absența de pe masa de lucru a Domniei sale a unor dicționare „ceva mai actuale” este un fapt de neiertat pentru cineva care se vrea o autoritate în literatură, critică, limbă ucraineană, jurnalism etc., etc., etc.

În concluzie, în „*Великий тлумачний словник сучасної української мови*” (Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел, К.; Ірпінськ ВТФ „Перун”, 2005, 1728 с.) pe pagina 89 citim: „*Блосинний* /-а, -е. Прикм. до *блосинний ринок*, перен. - стихійний базарчик, на якому продається різноманітний дріб'язок та речі, що були у вжитку”. Nădăjduim că prezența în dicționarele limbii ucrainene a expresiei „*блосинний ринок*” constituie o dovadă irefutabilă pentru dl Mihailiuc privind existența acesteia în limba ucraineană.

Mă văd obligat, din nou, să-i dau dreptate Domniei sale și în ceea ce privește abilitățile mele în d'ale internetului. Ce să-i faci? Păcatele secolului al XXI-lea care ne-au prins pe noi,ăștia mai tineri, în mrejele informaticii și ale informației. Este foarte adevărat faptul că atât internetul, cât și presa scrisă, tv și, chiar, literatura beletristică a secolului în care trăim ne oferă o gamă largă și variată de informații, însă depinde de discernământul fiecăruia dintre noi de a selecta diamantul de balast. Însă revenind la problemele ce ne privesc în mod direct, țin să precizez faptul că, din principiu, nu apelez la internet în cazul lucrărilor mele, întrucât îl consider o sursă lipsită de argumentare științifică. Cu toate acestea, în cazul ghidului de conversație, care nu intră în categoria lucrărilor științifice, ci este mai degrabă un manual al celor mai elementare forme și expresii uzuale, merit să-l ajute pe cel care-l va utiliza în diverse situații, pe lângă folosirea dicționarelor actualizate ale limbii ucrainene și a altor ghiduri de conversație mi-am permis să arunc o privire și „în stradă” și cum nu am putut-o face concret, am deschis fereastra internetului, care, culmea, mi-a relevat același sens al expresiei precum dicționarul indicat ceva mai sus.

Referitor la celelalte observații făcute de dl Mychailo Mihailiuc

(în numărul 9-10 al revistei „Ukrainskyi visnyk”, p. 7) în articolul critic vizavi de lucrarea mea, fără să am pretenția că ghidul ar fi o carte perfectă și că nu ar exista unele mici scăpări, nu pot să trec cu vederea faptul că, în articolul menționat întâlnim numeroase greșeli, dintre care amintesc: pentru unele cuvinte și expresii găsim indicate paginile 57, 63, 170, care în realitate, conform ghidului, sunt 157, 163, 178. Este inacceptabil ca într-un articol de nici măcar o pagină, semnat chiar de către redactorul-șef al revistei, să se strecoare și alte greșeli (a se vedea *у першій частині*, lipsa virgulelor, a punctelor, a grafiei lexeului „târg” și altele, lucru obișnuit în mai toate articolele pe care le scrie sau le redactează). Tot acolo, dl Mihailiuc ne prezintă mai multe cuvinte ca fiind arhaisme sau rusisme, fără să observe că pe parcursul ghidului sunt date forme paralele, ca de exemplu, pentru cuvântul „*чиновник*” (p. 80) găsim la începutul ghidului sinonimul „*службовець*” (p. 58); pe pagina 154 există *тістечко / пірожне*, însă pe pagina 165 apare doar *тістечко* (trebuiau să apară cele două forme, căci pe etichetele și vitrinele cofetăriilor din Kiev se întâlnesc ambele variante). O altă situație o constituie faptul că, autorul articolului vorbește despre *станція технічного обслуговування*, dar pe pagina 118 a ghidului putem vedea *станція технічного обслуговування*. Nu găsesc la dl Mychailo Mihailiuc o argumentare solidă în ceea ce privește întrebarea „De ce atât de multă fonetică și gramatică într-un ghid de conversație”. Dacă aș ști câte limbi de circulație internațională cunoaște Domnia sa și câte ghiduri de conversație a răsfoit, aș putea să-i dau un răspuns ferm. Dar așa...

...Și ar mai fi și altele de discutat, dar mă opresc aici, făcând mențiunea că acesta este primul și ultimul răspuns referitor la observațiile sau criticile de acest gen privind „Ghidul de conversație româno-ucrainean”, apărut la Cluj-Napoca în 2012.

În speranța că nu am atentat la orgoliul nimănui, vă asigur că sub soarele lui Dumnezeu este loc pentru toată lumea.

Ioan HERBIL,
doctor în filologie

Introducere

Titlul cărții nu a fost ales întâmplător. Continuând tradiția începută cu lucrarea în cinci limbi „Hatmanul Ivan Mazepa - cunoscut și necunoscut...”, Kiev, Editura ADEF - Ucraina, 2010, 480 p. și 50 ilustrații, punem și de această dată un accent deosebit pe unele aspecte mai puțin cunoscute sau inedite ale vieții și activității renumitului om de stat, diplomat și militar desăvârșit al timpului său, ale luptătorului strălucit pentru independența Statului Ucrainean, hatmanul Ucrainei în emigrație, Pylyp Orlyk.

Odată cu proclamarea independenței Ucrainei, la 24 august 1991, eliminarea cenzurii asupra cercetărilor istorice, interzise în timpul Uniunii Sovietice, apariția posibilității reale de a face cunoscute rezultatele acestor cercetări, marea masă a populației din Ucraina și din afara ei, îndeosebi diaspora ucraineană a avut ocazia să afle tot mai multe despre rolul deosebit al personalităților istorice direct implicate în lupta de eliberare națională a poporului ucrainean.

Un loc deosebit între aceste figuri îl ocupă hatmanul în exil P. Orlyk, în primul rând, ca luptător consecvent pentru ideea de independență a Ucrainei și ca autor al unui acord inedit între hatman și cazaci care, în istorie, a căpătat denumirea de prima Constituție a Statului Ucrainean. În persoana lui P. Orlyk s-au îngemănat idei care sunt actuale și astăzi, și anume edificarea Statului Ucrainean independent și democratic.

În timp ce despre legăturile și relațiile lui P. Orlyk cu Suedia, Turcia, Polonia, Cehia, Austria, Germania, Franța și alte țări se cunosc multe lucruri și s-au scris numeroase lucrări interesante, direcția sud-vestică a politicii externe a primului hatman ucrainean în exil, viața și activitatea sa statală în Moldova și Valahia pe parcursul primei jumătăți a secolului al XVIII-lea rămân și astăzi prea puțin cercetate și neevaluate la justa valoare.

De aceea, în lucrarea pe care o prezentăm acordăm o atenție deosebită procesului de stabilire și dezvoltare a relațiilor cu Moldova și Valahia, țări vecine în acea vreme cu Ucraina, iar în contextul dat, și cu alte state existente în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Este suficient să subliniem doar faptul că orașul Bender (astăzi regiunea Transnistria a Republicii Moldova) a fost, o lungă perioadă de timp, nu numai locul în care primul hatman ucrainean în exil a elaborat prima Constituție a Ucrainei care este și prima constituție scrisă din lume, ci și centrul activității sale internaționale și diplomatice.

În afară de aceasta, între soarta hatmanilor Ivan Stepanovyci Mazepa și Pylyp Stepanovyci Orlyk se observă o asemănare stranie și chiar o anumită paralelă în viața și activitatea acestora. În timpul vieții lor, cei doi hatmani ai Ucrainei au întreținut cele mai variate contacte statale, politice, militare, diplomatice, religioase și culturale cu domnitorii moldoveni și valahi. Surprinzător este faptul că, dacă ultimul loc de înhumare a lui I. Mazepa, la 1742, a fost orașul de la Dunăre, Galați, P. Orlyk și-a încheiat periplul vieții, la 1742, în capitala Moldovei, Iași (tot în România de astăzi). Așadar, devine evidentă nevoia de a cerceta și de a scoate la lumină relațiile mai puțin cunoscute sau necunoscute până acum ale lui P. Orlyk cu Moldova și Valahia, aflate pe atunci sub vasalitatea Imperiului Otoman, așa cum a făcut autorul în cazul lui I. Mazepa.

Autorul a fost îndemnat să aprofundeze această problematică și de faptul că, nici în studiile recente, realizate în contextul amplei marcări, în 2010, a împlinirii a 300 de ani de la prima Constituție nu numai a Ucrainei, ci și a întregii Europe și lumi, scrisă de P. Orlyk în orașul Bender, perioada sa de viață în Moldova și Valahia și împrejurările în care și-a găsit sfârșitul și a fost îngropat la Iași nu sunt prezentate suficient de amplu sau chiar deloc. Astfel, în articolul Lud-

milei Șendryk din Poltava, intitulat „Hatmanul Pylyp Orlyk - autorul primei Constituții a Ucrainei”, publicat în 2010 în ziarul „Ucraina

A cincea - 1738-1740 în timpul căroră, în căutarea sprijinului pentru realizarea planului său de eliberare a Ucrainei, s-a aflat la Viena, traver-

Hatmanul Ucrainei, Pylyp Orlyk

căzăcească” cu prilejul sărbătoririi a 300 de ani de la scrierea Constituției lui P. Orlyk, se arată că „... în momentul de față nu se știe unde a fost îngropat hatmanul și care este soarta mormântului său”. Iar în Wikipedia se subliniază doar faptul că „acesta a trăit la Hotin, Sereza, apoi la Cernăuți, Căușani și București. Ulterior, s-a mutat la Iași unde a murit la 24 mai 1742”. Chiar și unul dintre cei mai mari specialiști în cercetarea figurii lui P. Orlyk, candidatul în științe istorice, cercetătorul principal al Institutului de Istorie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, Taras Ciuchlib, în articolul consacrat vieții și operei hatmanului ucrainean în exil și publicat în 2006 s-a limitat doar la a constata că „la 26 mai 1742, hatmanul Pylyp Orlyk a murit departe de țară, la Iași, unde și-a găsit, în ultimul timp, refugiu”. Cercetătorul Serhi Pavlenko din Cernihiv, care a publicat, în 2009, cea de-a doua ediție a unei ample cercetări cu titlul „Anturajul hatmanului Mazepa: camarazi și adepți” în care îi consacra lui P. Orlyk un capitol separat, nu s-a referit la viața și activitatea de om de stat a acestuia în exil, mai ales în principatele dunărene. În schimb, evaluarea eforturilor permanente ale lui P. Orlyk îndreptate spre recăștigarea independenței Ucrainei, după alegerea sa ca hatman este cât se poate de exactă. „Aproape 30 de ani - scrie S. Pavlenko - acesta i-a închinat apărării intereselor Ucrainei în lume, purtând negocieri diplomatice cu guvernanții unor importante țări europene pentru a-i atrage în alianța antirusă. Eforturile sale nu au avut succes, dar nu au fost, totuși, zadarnice: flacăra luptei pentru libertatea Ucrainei și independența ei nu s-a stins nici în cei mai grei ani ai reacțiunii, căldura ei năștea în inimile multor patrioți speranța în vremuri mai bune”.

În lucrare, sunt urmărite șase perioade direct legate de viața și activitatea de stat a lui P. Orlyk în Moldova și Valahia, și anume:

Prima - 1709-1714, petrecută la Bender și, parțial, la Iași când P. Orlyk a fost ales hatman al Ucrainei și unde a alcătuit un document unic datorită căruia a intrat în istorie, și anume prima Constituție a Ucrainei.

A doua - 1714 când P. Orlyk împreună cu regele Suediei, Carol al XII-lea și camarazii săi cei mai apropiați, K. Dovhonohyi, F. Treteak, F. Myrovyci, frații Hertyk și alți cazaci devotați hatmanului au traversat întreg teritoriul României de astăzi de la sud la nord, mergând din Demotica de lângă Adrianopol la Viena și apoi în Suedia. P. Orlyk și anturajul său s-au oprit pentru o vreme la București, capitala Valahiei, unde a avut o serie de întâlniri importante, inclusiv cu fostul cancelar al lui I. Mazepa, Danylo Bolbota, care i-a povestit despre unele aspecte necunoscute ale contactelor pe atunci deja defunctului hatman cu Moscova.

A treia - 1721-1722 când, cu ocazia călătoriei sale din Suedia spre Imperiul Otoman, menționată în prețiosul său „Jurnal de călătorie”, a traversat întregul teritoriu al Moldovei aflate sub vasalitatea Turciei, inclusiv actuala regiune Cernăuți, unde a trăit o lungă perioadă de timp îndeosebi la Hotin și de unde și-a continuat drumul la Salonic prin Iași și Galați.

A patra - 1734-1737 când în timpul vizitei planificate la Sicea Zaporojeană P. Orlyk s-a oprit la Căușani (actuala Republică Moldova unde se afla pe atunci statul-major al armatei tătare) a aflat despre trecerea cazacilor zaporojeni sub stăpânirea Rusiei motiv pentru care călătoria sa nu și-a mai atins scopul.

sând teritoriul Transilvaniei, la Cernăuți și din nou la București în drum spre Belgrad și înapoi. Această perioadă a vieții și activității lui P. Orlyk este cel mai puțin cunoscută, suscitând un interes deosebit atât al cercetătorilor, cât și al cititorilor.

A șasea - 1741-1742 când P. Orlyk, după o perioadă intensă de 32 de ani de luptă consecventă la scară euroasiatică pentru independența Ucrainei și-a găsit azil politic și susținerea domnitorului C. Mavrocordat la Iași unde, din păcate, s-a și încheiat calea pământească a primului hatman ucrainean în exil.

În afară de aceasta, există încă un argument important pentru continuarea cercetării legăturilor cu Moldova: tatăl lui P. Orlyk, Stepan Orlyk, a fost militar, l-a servit pe regele Poloniei și în 1673 a fost rănit grav și a murit la 51 de ani în timpul războiului polono-turc în lupta de lângă Hotin care, pe atunci făcea parte din principatul Moldova (unde a și fost îngropat). De aceea, P. Orlyk a fost interesat să afle cât mai multe despre Moldova, să viziteze locul de înhumare a tatălui său - orașul Hotin, unde după aproape o jumătate de secol, în 1721, a petrecut el însuși o parte a vieții sale complicate, dar nobile.

Așadar, în vederea prezentării în fața cititorilor a unor informații complexe despre viața și activitatea statală a lui P. Orlyk, apreciem că este oportun să ne oprim asupra drumului său moldo-român, asupra contactelor oficiale cu domnitorii Moldovei și Valahiei în timpul primei jumătăți a secolului al XVIII-lea, rolului personal în întocmirea corespondenței hatmanului I. Mazepa cu omologii acestuia moldoveni și valahi, asupra adaptării sale la condițiile de viață din principatele dunărene după emigrarea din Ucraina, în 1709, însușirea culturii, limbii, obiceiurilor și datinilor locuitorilor de aici în timpul numeroaselor perioade de ședere în aceste principate ortodoxe supuse Imperiului Otoman etc.

Principalul factor care a favorizat integrarea, cuvânt la modă astăzi, a hatmanului ucrainean și a nobilului său anturaj în societatea moldovenească și șederea lor în Valahia a fost credința ortodoxă, aceeași în întreg spațiul în care și-a dus viața: în Belarus natală, unde s-a născut și a petrecut copilăria și tinerețea, în mândra Ucraină care a devenit adevărata sa patrie și pentru independența căreia și-a jertfit în mod conștient întreaga viață, precum și Moldova și Valahia care respectau același calendar ortodox ca și Ucraina și în bisericile căroră, slujbele continuau să fie oficiate în limba ucraineană veche pe care o înțelegeau bine cazacii emigranți. La fel de importante sunt și legăturile politice, militare, diplomatice, culturale, religioase și, în ultimă instanță, interumane intense între Ucraina și cele două principate de la Dunăre - Moldova și Valahia.

Totodată, pentru prima dată în istoriografia națională și străină, autorul prezintă materiale inedite legate de identificarea locului de înhumare a hatmanului ucrainean în orașul românesc Iași. Însuși faptul că pământul românesc l-a primit pe hatmanul ucrainean care, la origine, nu era etnic ucrainean, dar datorită educației primite de la mama sa Iryna era un profund creștin ortodox, arată, la fel ca și în cazul lui I. Mazepa, cât de deschisă era societatea din Moldova secolului al XVIII-lea față de înțelegerea problemelor complexe cu care se confruntau emigrația politică și militară ucraineană din această țară.

(Continuare în numărul viitor)

Traducere de Ion ROBCIUC

Noua parohie moldo-română din inima Kievului

Îl știu pe Nicolai Popescu – fiu de preot român din Ucraina, ghidul pelerinilor noștri în Lavra Pecerska – de pe vremea când era student la Academia Teologică kieveană. Mereu ne cucerea prin vorba sa domoală, dulce moldovenească, și prin zâmbetul său cald. Între timp, Nicolai s-a maturizat, a terminat studiile academice și a rămas să lucreze la Secția Relații Externe al Mitropoliei Kievului, iar în anii trecuți ni l-a prezentat și pe fratele său mai mic, Dumitru, de asemenea student la Teologie. Dar marea surpriză ne-a furnizat-o acum, în timpul scurtei noastre vizite din 2012: fratele său Dumitru, căsătorit deja și hirotonit preot, este astăzi parohul Bisericii Românești din Kiev, căreia i-a fost alocat pentru slujire un paraclis în chiar catedrala centrală a Lavrei Pecerska! Așa încât, duminică fiind, am fost invitați să participăm la Liturgia în română, în Parohia Moldo-Română de la etajul întâi! Am admirat fastul extraordinar al mării catedrale, rezidite din temelii în anul 2002, după ce în cel de-al Doilea Război Mondial comuniștii ucraineni au dinamitat-o, aruncând în aer tot tezaurul, sfintele moaște și mormintele mitropoliților! Catedrala actuală reface planul din secolul 17, când biserica mării lavre este mărită și preia stilul baroc-ucrainean, însă chiar și în acest decor, cumva neobișnuit pentru noi, cântarea în română a dumnezeieștii Liturghii e un balsam pentru suflet. Răspunsurile la strană au fost date de corul Bizanțion din Iași, membrii acestuia fiind și ei în această perioadă pelerini la Kiev. După terminarea slujbei, emoționat, Nicolai ne-a răspuns la câteva întrebări...

Prima noastră curiozitate se leagă, evident, de deschiderea acestei parohii românești în inima celei mai importante lavre din Ucraina. Nicolai ne spune: „Parohia românească a fost deschisă prin binecuvântarea mitropolitului Vladimir, mitropolit al Kievului și al întregii Ucraine (Patriarhia Moscovei). Prima Sfântă Liturghie s-a oficiat în data de 13 noiembrie 2011 și tot în acest an s-au sărbătorit 370 de ani de la moartea mitropolitului Petru Movilă de la Kiev, așadar de 370 de ani nu s-a mai slujit în limba română la Lavra Pecerska! Petru Movilă avea în Goloseevo biserica cu hramul Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, unde se slujea uneori în românește.

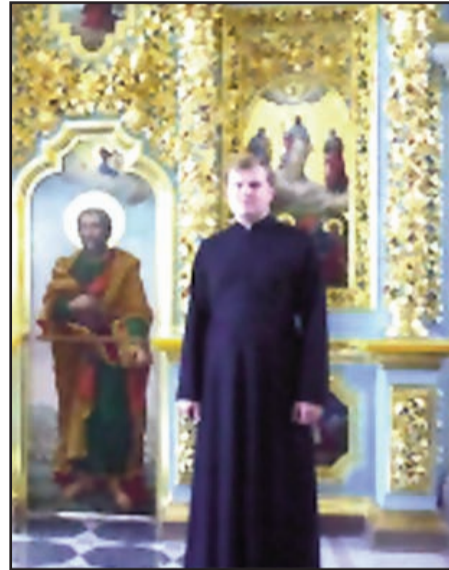
După această perioadă îndelungată, cu rugăciunile mitropolitului Petru Movilă și cu ajutorul mitropolitului Vladimir, am început iar să slujim în românește, în fiecare duminică, la ora 9. Părintele Dumitru Popescu, fratele, este paroh, iar în cor cântă băieții din Republica Moldova și români bucovineni, care învață acum la Academia Teologică și au terminat seminarul la Suceava sau la Neamț. În fiecare duminică se adună 20-30 de credincioși, majoritatea membri ai ambasadelor. Cu adevărat, acesta este un pas foarte important pentru

legătura dintre cele două popoare, trebuie să știe și ucrainenii că românii sunt ortodocși. Dacă întrebi, cam 60-70% dintre ucraineni cred că românii sunt catolici, pentru că România este în UE și ține calendarul nou! Uniunea Sovietică a fost un spațiu închis și prea mult despre religia vecinilor români nu s-a vorbit... De altfel, în Ucraina, chiar și la granița cu România, românii nu-și mai dau copiii la școli românești, pentru că apoi aceștia trebuie să își continue studiile în limba ucraineană, și astfel școlile românești rămân goale... Mi se pare că datorită Bisericii, care a păstrat în multe sate și chiar și în Cernăuți româna ca limbă de slujire, se mai păstrează pe aici românitatea.

Doar georgienii mai au un paraclis în Kiev, tot în Lavră, dar în Biserica Tuturor Sfinților, lângă peșterile din apropiere. Noi suntem bucuroși că slujim în principala biserică din Lavra Pecerska, sub temelia căreia se află mormântul mitropolitului Kievului, românul Petru Movilă!”

Pentru că Petru Movilă (canonizat ca sfânt de bisericile ortodoxe din România, Ucraina și Polonia) e atât de viu în memoria românilor din Kiev, întrebăm ce a reprezentat acest mitropolit în istoria Bisericii secolului 17. Nicolai îl evocă foarte cald: “Petru Movilă a fost un om sfânt de neam împărătesc, din familia Moviștilor, bunicul său fiind domnitor al Moldovei. După ce tatăl său a fost ucis, împreună cu mama sa a fost nevoit să se refugieze la Lvov, pe teritoriul Poloniei – în Ucraina de azi. De tânăr, a slujit întâi în armată, apoi a făcut studii foarte bune, iar la 27 de ani a venit la Lavra Pecerska și a fost tons în monahism. La 30 de ani a fost ales stareț al Marii Lavre, iar la 33 de ani a fost ales mitropolit ortodox al Kievului, fiind primul mitropolit ortodox recunoscut de regele Poloniei, pe când toată Ucraina era în componența Poloniei catolice. Lui i se datorează renașterea ortodoxă din Kiev, numai datorită lui și școlii teologice deschise de el a fost oprit uniaticismul și Kievul a rămas ortodox. La Academia Duhovnicească întemeiată de el, primul institut superior teologic din întreaga Rusie, studenții erau obligați să vorbească între dânsii limba latină, pentru a fi bine pregătiți să îi poată combate pe catolici. Mitropolitul Petru Movilă a scris cea mai importantă carte a vremii, recunoscută și de Papa de la Roma, dar și de Patriarhiile Ortodoxe: *Mărturisirea ortodoxă a credinței universale și apostolice a Bisericii orientale*, mărturisire de credință recunoscută ca validă de

Sinodul inter-ortodox de la Iași (1642), după ce acesta a corectat două puncte. *Mărturisirea*, publicată în 1645, a fost apoi editată în întreaga Europă în limbile greacă, latină, germană și rusă. Cu modificările operate de Sinodul de la Iași, ea a fost recunoscută de patriarhii Constantinopolului, Ierusalimului, Alexandriei și Antiohiei

în 1643. În 1672, Sfântul Sinod al Bisericii Ierusalimului a adoptat *Mărturisirea*... lui Petru Movilă drept catehism oficial. În limba română, prima ediție a cărții apare în 1699. Pentru acest rol de mărturisitor și apărător al dreptei credințe îl cinstește astăzi întreaga Biserică Ortodoxă!”

Așadar, la 370 de ani după trecerea la Domnul a Sfântului Petru Movilă, alți tineri români reiau firul slujirii românești în Capitala Ucrainei. Iată ce ne mai povestește Nicolai Popescu: „Pentru că biserica este despărțită de stat, Seminarul și Academia Teologică nu

sunt în cadrul învățământului de stat și regula este să faci seminarul după terminarea liceului și după armată; trebuie să fii matur, să știi ce faci – aici, dacă termini seminarul, este destul ca să fii preot. Dar pe mine m-au acceptat ca excepție, mai tânăr, că am venit la 16-17 ani. Excepție că am terminat liceul cu medalie de aur și că eram fiu de preot (acestea erau cele două excepții admise și mă încadram în amândouă). Când am mers la rector pentru aprobarea derogării de vârstă, nu știam pe nimeni – dar rectorul a terminat la Universitatea din Cernăuți și știa câteva cuvinte în românește, avea mulți cunoscuți acolo. M-a întrebat dacă vreau să învăț aici și mi-a dat iscălitura. Sunt convins că Sfântul Nicolae m-a ajutat: oriunde mergeam, mi se deschidea ușa și mi se rezolva problema! Minuni peste minuni... Până m-am prezentat eu la acest examen, nu au mai fost români care să vină la Seminarul din Kiev, a fost ca un început... Dar celor care au venit mai apoi – băieți din Cernăuți, care au făcut Seminarul Teologic în România – le-a fost mai ușor, că eu am căutat să mă comport bine cu toți. De la primul curs al Academiei, am făcut ascultare 4 ani în casa mitropolitului Kievului și din această cauză aveam acum relații așa de bune și am primit și binecuvântarea pentru parohia română”.

Odată în plus, se adeverește zicala *Omul sfînțește locul* – chiar dacă locul e sfânta Lavră a Peșterilor din Kiev!

Maria CHIRCULESCU

Rusaliile la bisericuța din deal

O nouă sărbătoare creștină am trăit-o duminică, 23 iunie, simțindu-i aura sfântă mai profund în suflet și cuget, prin desfășurarea ei sub cerul liber de data aceasta oficială tot de un sobor de preoți, dar în preajma bisericuței din deal, aproape de cimitirul unde odihnesc cei dragi din familie, rude, prieteni și Eroii Neamului. La slujba religioasă au participat aproximativ 200 de creștini, împrejurimile fiind cucerite de ecoul cântărilor bisericesti ale pr. Ioan Ardelean, ca invitat de onoare, Valentin Ardelean și Mihăiță Mechno (fiu al satului). În predica sa preotul Ioan Ardelean a menționat semnificația Pogorârii Duhului Sfânt, afirmând că, deși cu parohia într-o zonă a Maramureșului, vine aici cu mare drag nu numai să revadă fiul și familia părintelui nostru paroh, ci mai ales pentru a se reîntâlni cu enoriașii satului, cu natura superbă și cu acest locaș dumnezeiesc de un farmec aparte, cu poziția-i privilegiată printre codri - bisericuța din deal unde participa la oficierea slujbelor religioase. În final, la morminte, s-a gustat din coșurile pline cu bucatele specifice la asemenea pomeniri de sufletele Eroilor Neamului și a celor dragi mutați la Domnul.

Decebal Alexandru SEUL

(Continuare din numărul anterior)

Cucerind Kievul - capitala, în anul 980, Volodymyr a devenit Marele Cneaz al întregii Rusii Kievene. Pe-atunci avea doar 18 ani, dar ducând o serie de războaie de cucerire, care au fost victorioase, a reușit să extindă mult teritoriul țării. Totodată, el a urmărit cu asiduitate centralizarea, reunirea acelor zeci și sute de triburi care compuneau statul.

Sub influența războaielor și ca urmare a cărmuirii sale îndelungate a ținutului Novgorodului unde idolatria era în floare, Volodymyr devenise crud, neîndurător, egoist, răzbunător, neînfrânat în pornirile sale. Idolatru fervent, așezase lângă palatul său din Kiev chipul cioplit din lemn al principalului zeu Perun, cu capul făcut din argint, iar mustățile din aur. Aici se aduceau cu mare pompă ofrandele, adesea chiar sacrificii umane. În perioada aceasta, drujnicii lui o duceau bine în timp ce sclavii, prizonierii și în general oamenii simpli duceau o viață foarte grea.

După victoria într-o campanie împotriva unui trib sălbatic ce sălășluia prin codri și mlaștini, Volodymyr a hotărât ca din recunoștință față de zeul Perun să fie sacrificat un om. Sorții au căzut (nu întâmplător!) asupra unui tânăr creștin pe nume Ivan. Tatăl acestuia - creștinul Feodor a refuzat să-și dea fiul pentru a fi dus la pieire. Ca urmare amândoi au fost uciși în mod brutal de gloata dezlănțuită.

Se pare că această barbarie l-a impresionat pe cneaz și l-a pus pe gânduri. În plus, în contextul relațiilor cu popoarele vecine creștine, mult mai dezvoltate, sub toate aspectele: grecii, românii, bulgarii, sârbii, moravii etc., el și-a dat seama că ar fi mult mai bine să se ridice la nivelul acestora, ceea ce ar fi imposibil în condițiile ignoranței și păgânismului. El a observat că popoarele creștine aveau precepte și idealuri superioare, ceea ce a dus la dezvoltarea lor sub aspect moral și politic, în cele din urmă și economic. Sfinții frați Chiril și Metodiu aduseseră lumina Sfintei Scripturi pe care au tradus-o din greacă în slavonă. Până și varegii (vikinșii) care-l ajutaseră pe Volodymyr să cucerească Kievul erau aproape în totalitate creștini. Dar cel mai mult l-a impresionat pe Volodymyr cultura puternicului Bizanț - principalul bastion și izvor al ortodoxismului răsăritean.

Așadar, are loc o schimbare în ideile și intențiile cneazului Volodymyr care, și sub influența amintirii slăvitei sale bunici, împărăteasa Olga, începe să încline către schimbarea credinței religioase în țara sa. Își dădea seama, însă, că pentru aceasta ar avea mult de luptat cu conservatorismul vechilor tradiții păgâne, adânc înrădăcinate în popor.

Devenind cunoscută țărilor învecinate dorința cneazului Volodymyr de a adopta o nouă religie, după cum spune cronicarul Nestor

în letopisețul său, au început să vină la Kiev delegații cu diferite oferte: de la mahomedani, de la iudei, de la germani creștini de rit roman. Dar trimitând reprezentanți în Bizanț, care au fost teribil de impresionați de frumusețea preceptelor creștine și măreția slujbelor religioase, cneazul și-a exprimat opțiunea clară pentru a trece la religia creștină de rit grecesc.

Obișnuit însă să obțină totul numai prin luptă, cneazul a vrut să dobândească și credința creștină prin cucerire. Pentru asta a trimis oaste mare în Peninsula Taurida (actualmente Crimeea) și a cucerit Hersonesul (localitate care s-a numit ulterior Korsun) care aparținea grecilor. Se spune că a cucerit-o printr-un șiretlic: tăind conductele

de lemn care aprovizionau localitatea cu apă.

După această victorie a trimis soli împăraților greci Vasilie și Constantin care să transmită solicitarea cneazului ca ei să i-o dea de soție pe sora lor mai mică Ana, în caz contrar amenințând cu atacul asupra Țarigradului. Prin această căsătorie cneazul Volodymyr urmărea crearea unor legături de familie cu cei mai puternici domnitori din Europa aceluși timp. Ca răspuns, împărații i-au impus condiția ca el să se boteze în religia creștină.

Lăsându-se cu greu convinsă de frații săi, care considerau avantajoasă alianța cu un popor atât de mare și puternic, domnița Ana a venit în cele din urmă la Korsun împreună cu un mare alai de fețe bisericești.

Botezul cneazului Volodymyr a avut loc la Korsun în anul 988. La botez a primit numele de Vasilie. Urmându-i exemplul, s-au botezat și cei mai mulți drujnici ai săi.

A urmat căsătoria lui cu domnița Ana. Pe-atunci Volodymyr avea 26 de ani.

Plecând apoi la Kiev, Volodymyr a pus să fie botezați cei 12 fii ai lui, precum și oamenii cei mai apropiați. Apoi a poruncit distrugerea tuturor idolilor păgâni: cei din piatră au fost sfărâmați, cei din lemn au fost tăiați în bucăți și puși pe foc. Principalul zeu Perun a fost legat de coada unui cal și târât pe un deal deasupra Niprului de unde a fost aruncat în valuri și înghițit de fluviu.

Volodymyr a hotărât botezarea tuturor locuitorilor Kievului la data de 1 august (14 august pe stil nou) 988, când au fost adunați pe malul Niprului, unde se aflau și preoții care urmau să îndeplinească această sfântă taină.

Desigur că această ceremonie nu era de ajuns. Mai trebuia ca poporul să învețe toate preceptele creștinismului, să cunoască Sfânta Scriptură. Asta nu se putea realiza decât cu ajutorul preoților. La început au făcut-o preoții din Bizanț veniți odată cu domnița. Dar ei nu

cunoșteau prea bine limba de aici, de aceea, cneazul a chemat preoți din Bulgaria, care slujeau în limba slavonă. A înființat apoi școli care să formeze preoți autohtoni.

Încetul cu încetul Rusia Kieveană își schimba înfățișarea. După cum spune cronicarul Nestor, cneazul a întreprins cu mare osârdie construirea de biserici și mănăstiri. La Kiev, s-au înălțat primele biserici din piatră. Pe locul unde se aflase idolul zeului Perun a fost construită o biserică cu hramul Sfântului Vasilie, iar pe locul unde s-au botezat kievenii - o biserică cu hramul Sf. Apostol Petru. Pe locul unde au fost uciși primii martiri: Ivan și Feodor (ulterior canonizați) a fost ridicată o catedrală cu hramul Maicii Domnului. I se spunea

și Biserica Zecimii, căci Volodymyr instituisese pentru întreținerea acesteia o zecime din veniturile sale.

Din Bulgaria și Grecia cneazul a adus meșteri constructori care au ridicat și ornamentat biserici, mănăstiri și chiar palatul domnesc.

Au fost construite numeroase mănăstiri care au devenit adevărate focare de cultură, căci în ele s-au concentrat traducători ai cărților grecești, cronicari, medici, pictori de icoane.

După botezul său, cneazul Volodymyr, timp de 27 de ani, a trudit din răzputeri pentru extinderea religiei creștine în toată țara. Pentru aceasta, a împărțit tot teritoriul în 12 zone, punând la conducerea fiecăreia pe câte unul din fiii săi, care au fost trimiși acolo împreună cu preoți având misiunea de a răspândi noua religie, a induce morala creștină și cutume mai umane.

Însă nu a fost atât de ușor de introdus creștinismul în provincie, mai ales la sate; pe-alocuri, propovăduitorii erau alungați, iar unii oameni se întorceau la idolatrie, în special în locurile mai îndepărtate, în satele situate prin codri mai erau idoli cărora li se aduceau jertfe. De aceea, pentru luminarea poporului cneazul Volodymyr a pus mare accent pe înființarea de școli în orașele mari.

Biserica și-a stabilit ierarhia, ghidându-se după indicațiile Patriarhiei bizantine, care a trimis aici un mitropolit, 6 episcopi și numeroși preoți. În scurt timp, Mitropolia kieveană a fost împărțită în eparhii. Au fost chemați preoți din Bulgaria, iar mai târziu au început să iasă din școli și preoți autohtoni. Trebuie menționat că la aproximativ 50 de ani după domnia lui Volodymyr Rusia Kieveană avea chiar un mitropolit autohton pe nume Ilarion.

După botezul său, cneazul Volodymyr și-a schimat radical caracterul, devenind blând, milostiv, iertător, evlavios. Principala sa preocupare era acum creșterea bunăstării populației. Devenise un ade-

vărat părinte pentru toți supușii săi, care acum aveau oricând intrare la dânsul ca să-și spună păsurile. Era deosebit de generos față de bolnavi, invalizi și cei fără adăpost. Cu ocazia fiecărei sărbători porneau de la palat căruțe încărcate cu alimente pentru a fi împărțite celor nevoiași. Pentru bunătața sa poporul l-a numit în balade „Soarele cel strălucitor“.

Dar introducerea creștinismului a adus schimbări radicale și în sânul populației. După cum se știe, păgânii nu aveau nici temple nici preoți și nicio morală care să-i învețe comportarea în societatea omenească, a oamenilor unii față de alții. Oamenii acesteia, deși din naștere erau buni, primitivi, cinstiți și sinceri, erau dominați de asprimea și cruzimea obiceiurilor. Oricine avea dreptul să-și bată sau chiar să-și ucidă dușmanul. Femeia era sclava bărbatului, lipsită de orice drepturi.

Poligamia era o practică curentă. Între familii, neamuri, triburi domneau permanent conflictele. Alfabetismul era total, nu exista alfabet. Casele, utilarea acestora, îmbrăcămintea, armele - totul era primitiv. Lucruri mai bune se puteau obține doar cumpărându-le la prețuri ridicate de la negustorii străini - arabi, greci, hozari.

Creștinismul a adus un spirit nou. Nivelul cultural al populației a început să se ridice, sub influența propagării sfintelor învățături s-a produs o schimbare a moravurilor, tot ce fusese sălbatic, barbar, ura, răzbunarea etc. dispărea încetul cu încetul. Poporul a început să deprindă înaltele principii morale și să cunoască reperele culturii universale. Sclavii nu mai erau oproșiți, deprinderile negative din familie au dispărut, a crescut rolul femeii în familie și societate. În relațiile dintre familii, neamuri, triburi a fost înlăturată ura și dușmănia.

Creștinismul a adus pe teritoriul Rusiei Kievene un spirit nou în toate domeniile. S-a produs un reviriment al științei, culturii, legislației, artei. Din Bulgaria s-a adus scrierea slavonă.

Din Rusia Kieveană creștinismul s-a răspândit mai târziu și la Moscova, Bielorusia și Lituania.

Pe plan intern, politica cneazului Volodymyr s-a axat pe centralizarea statului, unificarea atât politică, cât și ideologică a diferitelor neamuri, triburi. În anii domniei sale s-a desăvârșit formarea Rusiei Kievene. De asemenea, s-a înfăptuit o reformă administrativă precum și o reformă a sistemului financiar. Pentru prima dată se bat monede din aur și argint. Totodată, Volodymyr a perfecționat legislația, introducând așa-numita „Lege a pământului“.

Capitala s-a întins tot mai mult, iar la granițele țării au început să se construiască fortărețe de apărare.

(Continuare în numărul viitor)

Olga ANDRICI

1025 de ani de la creștinarea Rusiei Kievene

SERHI JADAN „DEPECH MODE“

(Urmare din numărul anterior)

„Undeva mai departe pe coridor trăiește homosexualul Kakao, intelectualul din Donbas. Maică-sa lucrează la biblioteca unei exploatare miniere. Kakao este gras și antipatic, tot vine pe la noi, de fapt altă alegere nu are, cine și-ar pune mintea cu un intelectual din Donbas (...). Kakao poartă un costum de culoarea nisipului în care arată ca un adevărat pământean, nu-și dezbracă costumul aproape niciodată, poate doar când merge la duș“.

„Undeva, vizavi de noi, tot timpul trăiește Marinarul, un ciudat cu urechea dreaptă sfârțicată, spune că i-a sfârțicat-o un câine. Lui Pavlov? Obligatoriu se găsește să întreb ceva, așa ca o glumă. Marinarul în felul lui este un temător de Dumnezeu, sau pur și simplu un întârziat, nici nu știu cum să explic, el, de exemplu, se spală doar noaptea, spune că nu vrea să-l incomodeze nimeni. Să te incomodeze cu ce? Îl întreb mereu. Marinarul roșește? Dar continuă să se spele noaptea. Iată ce om ciudat“.

„Dintre alți prieteni, l-aș putea aminti pe Karburator, da pe Sașa Karburator, la fel un prieten frumos. Sașa a venit de undeva de la hotar, cu toate că aici la tot pasul găsești câte un hotar. Sașa a venit împotriva voinței părinților săi, se pare că se întâmplă și astfel de lucruri, acasă a rămas maică-sa cu tatăl său vitreg. Sașa a terminat școala de șoferi, are permis de conducere adevărat și vrea să-și deschidă o firmă de transportat marfă, vrea să-și cumpere un dric și să care mobilă (...) dacă înțelegeți despre ce vorbesc. Odată și-a cumpărat chiar manuale cu scheme și descrierea automobilelor și încerca să înțeleagă ceva din ele. A început, după cum ați ghicit, de la studierea carburatorului. După un timp manualele au dispărut, eu înțeleg că cineva i-a băut, căci altfel de ce ar dispărea niște bunuri...“.

„Pe Vova și pe Volodea nu-i agreează nimeni, dar toți acceptă prezența lor, sunt studenți la Facultatea de Istorie și la fel ca marea majoritate a eminenților conlucrează cu KGB. KGB-ul, bănuiesc că a suferit foarte mult din cauza prezenței în rândurile sale a acestor doi dăunători. Dar se pare că ordinea e ordine, altfel de ce ar mai apărea pe statele lor de plată (...). Vova e puțin mai înalt, iar Volodea puțin mai plin, când se îmbată ies neobservați de nimeni pe coridor și încep să-și care pumni unul altuia și nu în glumă, căci bătaia se termină cu dinți scoși, cu mucii și lacrimi pe face-uri. La început, am încercat să-i despărțim, dar pe urmă ne-am spus - ce naiba se bat flăcăii, și ce dacă, poate la ei, la istorici așa se poartă, poate pentru asta le și plătește KGB-ul, de ce să ne băgăm“.

Bineînțeles, mai este și personajul-narator, care rămâne fără nume o lungă perioadă de timp, până nu este numit în unul dintre dialoguri: Jadan.

Toți acești prieteni trăiesc în propriul lor spațiu subcultural după legile anarhiei. Eroii (sau mai degrabă antieroi) romanului sunt înscrisi de către autor în spațiul harkovian, ușor de recunoscut datorită denumirii clădirilor, piețelor, stațiilor de metrou și a trenurilor electrice. Acest spațiu se împarte în două lumi diferite.

O lume a celor bogați, a celor care conduc și trăiesc în centrul orașului, ca de exemplu generalul - tatăl Marusei, care în ultimii 10 ani locuiește în Harkiv, s-a despărțit de soție și a cumpărat fiicei sale un frumos apartament cu două camere într-o clădire frumoasă din centrul pieței, cu vedere spre municipalitate. Însă prezența autorului narator, cât și a prietenilor săi în

această lume este sporadică și aproape întâmplătoare. Viața lor aparține celeilalte lumi, ale cărei coordonate sunt - internatele, restaurantele de gen „împinge tava“, cantinele muncitorești și tot felul de bombe“... există un raion... kilometri pătrați de sector privat de nepătruns, imediat după care încep uzinele, așa-numite vechi periferii ale fabricilor și uzinelor, unde, mai ales vara nu întâlnești pe nimeni...“, sau coordonate etnice“... rromi din Harkiv și-au îndeplinit, după propriul înțeles, vechiul vis despre sfântul megapolis al rromilor, ... pur și simplu s-au așezat pe malul râului și s-au fortificat cum au știut...“, cartierele mărginașe și bineînțeles Gara, - simbolul acestei lumi: „... în câteva nopți în Gara de Sud a orașului Harkiv puteai vinde orice, chiar și sufletul, dacă îl aveai...“.

Cel mai clar simbol urbanistic al prăbușirii țării este uzina „fosta mândrie a industriei de apărare“ din care la propunerea lui Ceapai eroii noștri vor să fure: „... uzina era în paragină, la fel ca și toate celelalte lucruri din țară, tot ce se putea fura - a furat directorul, ce nu se putea fura a distrus“.

Un alt simbol al țării care se autodistruge este imaginea peștelui“ ... peștele pur și simplu este mâncat pe dinăuntru de acești răpitori, de un întreg roi de răpitori..., ce scârbos, gândesc eu, pește mort, pește țigănesc mort, mâncat pe dinăuntru, ce oroare“. Peștele totodată este și simbolul creștinismului, la fel îl găsim și în „Moscoviada“ lui Iuri Andruhovyci, unde de fapt este biletul spre libertate al lui Otto fon V.

Autorul creează imaginea personajului principal folosind comparația și contrastul, inclusiv la nivel de vârstă. La diferite vârste, problemele existențiale sunt privite dintr-un unghi de vedere diferit.

Dacă eroul lui Cehov, unchiul Vanea, la 47 de ani ai săi spune: „Dă-mi ceva. O, Doamne... Am patruzeci și șapte de ani; dacă presupunem, voi trăi până la șaiszeci, înseamnă că mi-au mai rămas treisprezece. Foarte mult! Cum voi trăi eu în acești treisprezece ani? Ce voi face, cu ce îi voi umple?“

La 19 ani, eroul lui Jadan cugetă asupra sensului vieții într-un mod naturalist, câteodată aproape grotesc: „...cum trăiesc și pentru ce? La ce sunt bune toate acestea? Această luptă pentru supraviețuire? Acest joc de-a ține socoteala? De ce îmi trebuie toate acestea? Acum am 19 ani, peste cinci ani, dacă nu mă răpune vreo boală venerică, voi avea una peste alta 24 de ani, Gaidar la această vârstă nu mai comandă regimamentele. Eu ce o să fac la 24 de ani?“

Eroul, treptat afirmă anarhia ca singura modalitate de existență, negând toate orientările valorice tradiționale cum ar fi familia și țara. „Desigur, eu nu am nimic împotriva - acolo, familia, părinții, totul e normal, sunt de acord cu asta. Dar astea pur și simplu nu sunt atât de importante cum par, e un fel de poantă pe care toți o repetă - familia, familia...“ sau „Liniile aeriene, aeroporturile, stewardesele - sunt doar o ficțiune. Nu sunt o necesitate REALĂ, înțelegi? Trebuie păstrate numai necesitățile.“

Armata la fel nu este o necesitate REALĂ... Armata a fost creată numai pentru scopul de a-și justifica existența continuă.

Mai mult de atât, anarhia devine modul de a gândi al eroului, ceea ce îl duce la negarea credinței: „Eu nu cred în memorie, eu nu cred în viitor, eu nu cred în providență, nu cred în cer, eu nu cred în îngeri, eu nu cred în dragoste...“. Această frustrare îl conduce pe autor spre absurd cum ar fi negarea lui Dumnezeu“... Știu de o prezență, aici în cerurile negre, deasupra

noastră, a următorului satan, de fapt singurul de a cărui existență niciodată nu mă voi îndoii. Reflectând asupra categoriilor eterne ale existenței umane, eroul își creează propria formulă de fericire: „Fericirea și liniștea există datorită unei combinații logice a mii de piese anormale, schizofrenice, nefolositoare nimănui, care formează ceva unic și creează o imagine completă a ceea ce înseamnă fericirea, a ceea ce înseamnă viața și cel mai important - a ceea ce înseamnă moartea.“

În consecință, în caracterele eroilor romanului „Depech Mode“ sunt întruchipate foarte clar ideile existențialiste ale lui Sartre și Heidegger despre sentimentele de groază ale propriei neputințe față de alți oameni, față de stat, și de conștientizarea propriei morți. În această atmosferă sumbră de prăbușire a imperiului, ei adoptă o atitudine pesimistă.

Tabloul realității sumbre, a inutilității și eşecului omului modern care nu e în stare să ducă la capăt nici o faptă, atinge punctul culminant la finalul romanului. Eroii lui Jadan nu reușesc să atingă obiectivul călătoriei sale și din această cauză simt un gol în suflet, se simt neajutorați.

Jadan se adresează mentalității europene, poate încă neadormite pe veci, a ucrainenilor a căror menire este de a fi europeni, dar ei, de câteva secole, obligați sau de bună voie se decid de această menire. Laitmotivul romanului este dorul tănuțit după Europa, care iese la suprafață în ultimele paragrafe la fel ca și în „Moscoviada“ lui Andruhovyci: „Uneori visăm la Europa. Iar noaptea ne plimbăm pe malul Dunării. Și amintirile ne podidesc: mări calde, porți de marmură, pietre fierbinți, plante agățătoare din sud, turnuri singuratice. Numai că toate acestea nu țin mult“.

La fel și autorul romanului „Depech Mode“ lasă pentru cititor o mică fisură prin care pătrunde o rază de lumină - imaginea simbolică a melcului, care este personificarea eroului său, într-un sens mai larg, a întregii generații contemporane autorului, „... obosit și chinuit de depresii, melcul... începe să se târască cu spatele spre Vest, spre cealaltă parte a platformei. Eu chiar cred că acest drum o să-i ajungă pentru tot restul vieții“.

Mihai TRAIȘTA

Cristian Cega

Plouă

(din „Curierul ucrainean“, nr. 243-244)

Canicula îmi arde inima
Și nu mai pot lucra la cartea iubirii,
O ploaie bună dacă ar urma,
Aș fi din nou în culmea fericirii.

Soarele a uscat până și salcâmi
Și pământul e negru și pustiu,
A vremi de urgie urlă câinii,
Dar eu simt nevoia să scriu.

Poate canicula-i pedeapsă dată nouă
Poetilor, să mai tăcem o vreme-
Deci, Doamne, dacă faci cumva să plouă,
Promit că nu mai scriu curând poeme !

Lucian PERȚA

În casa noastră se întunecă devreme. Asta pentru că suntem sub pădure. Pe vârfurile copacilor mai sclipește roșiatic polciala de gheață, iar printre trunchiuri și în tufișurile înfundate de zăpadă, se țin umbre, se strecoară pe ferestrele din față și se așază prin unghere - mute și reci. Dintr-odată, casa devine mai mică, tavanul mai scund.

Pădurea vuiește înspăimântător, își sună cătușele de gheață, în tindă găinile bocăne cu gheare înghețate și, fâlfâind șuierat din aripi, zboară pe stînghie.

Terminând treburile pe afară, mama bagă pe ușă un braț de paie și-l trăneste lângă sobă. De ger, paiele-s țepene, scârțâitoare. Pe podea se așterne un val rece.

- Se lasă ger, - anunță mama și, zgribulindu-se, își suflă îndelung în pumni, își moaie vârful degetelor în ciubărașul cu apă ca să le încălzească și să-i treacă durerea provocată de frig.

- Ești supărat, fiule? - mă întreabă dumneai și mi se uită în ochi cu un fel de frică umilă.

Îi văd în întuneric buzele negre și zbârciturile de sub ochi, adunate în pete rotunde.

- Doamne, ce slab ești... ca un țăr. Da' ce, vouă, studenților, nu vă dau mâncare, cum le dau soldaților?

Îmi vine să-i iau mâinile în mâinile mele, să le frec ușor, să-mi îngrop fața în ele și să mă bucur că am și eu mamă - bună, ca a tuturor. Dar asta numai pentru o clipă... Ea îmi ciufulește timid părul și simt cum îi tremură degetele: mama plânge.

- Tu, fiule, mai bine m-ai ocări, decât să stai așa... Ai venit de trei zile și taci întruna. Oare mama chiar nu mai are loc în inima ta?...

Dumneai șade îndelung pe laviță lângă prag, de parcă nici n-ar fi stăpână în casa asta. Apoi se dezbracă încet și, obosită și amărâtă, aprinde lampa.

Paiele s-au dezmoțit și s-au scurs într-o bălțiță. Și când, lăsându-se pe vine, dă să facă focul în sobă, mănunchiul de paie sâsâie și multă vreme nu se aprinde.

Așa fusese și în acea seară. O țin minte în cele mai mici amănunte, mi-a apărut nu o dată în fața ochilor și nu o dată mi s-a arătat în vis în cei optsprezece ani cât am fost fără mamă, fără mângâierea ei, fără povețe - optsprezece ani între oameni străini, adesea foarte cumsecade, dar străini...

* * *

Asta s-a întâmplat în '42. Iarnă. Viscol. Uneori, dinspre grădini, răzbat surde bubuituri - trosnește gheața pe râu. Eu hoinăresc zilnic pe acolo și cunosc fiecare crăpătură, cum îmi cunosc peticele de pe haină. Trebuia să le cunosc, căci patina mea de lemn, cam șubredă, legată cu cablu telefonic de o ciubotă veche a tatei, nimerește destul de des în acele crăpături viclene. Dar încă nu-i mare nenorocire dacă nimerești în vreuna. Însă dacă ți se rupe haina sau îți plesnesc pantalonii în genunchi, ei, atunci...

Eu mă întorc acasă pe înserate. Poate mama n-o să observe până dimineață nimic, iar mâine oi vedea ce-o fi!

Mă strecur pe ușă cu băgare de seamă, într-o rână, și încă din prag zic spășit:

- Mamă, să aduc poate niște paie și să umplu soba?

Iar dumneai:

- Ia fă-te-ncoa', ștregarule!

Și de-acum, după acel „fă-te-ncoa'”, înțeleg că n-o să scap de pedeapsă cu niciun chip...

Mai apoi, după ce mi se usucă lacrimile, eu chiar aduc în casă paie și mă apuc să așez focul. Pe podeaua presărată cu nisip, încep să se zbenguie luminițe roșii, în casă se mai luminează. Mă las în genunchi lângă gura sobei și scormonesc jarul cu o codiriște veche și afumată.

Mama șade pe laviță cu picioarele adunate dedesubt și privește pe fereastră. În geamul negru, ca într-o copcă, se oglindește fața ei tânără, frumoasă, cu o aluniță întunecată pe bărbie. Când mama râde, alunița dumneai e bună și cumsecade, iar când se supără, devine fioroasă și rea. Mama e îmbrăcată de sărbătoare: bluziță albă din mătase de parașută, iar fusta neagră se contopește cu întunericul, de aceea mie, privind-o de jos, mi se pare că

În amurg

mama e afundată până la brâu într-o ceață neagră...

Dumneai a uitat de mine. E tristă, amărâtă și probabil e gata să plângă, din cauză că n-a venit el. Îl așteaptă de cum s-a înserat și l-a așteptat și toată ziua. Știe că el are nevastă și copii, știe că mâine dimineață poarta noastră va fi mânăjită cu păcură și va trebui s-o răzuiască cu cuțitul, ascunzându-și fața în broboadă, - știe, dar îl așteaptă.

Dar iată că apăsătoarea liniște din casă a fost strivită de un cântec. El s-a iscat din beznă, încet și înfricoșător, de parcă nu-l îngâna un om, ci o nălucă din poveste... Acel cântec mi-a străbătut spinarea ca un fior de gheață și mi s-a înnodat în gât, pentru că îl cânta nu mama, ci o străină frumoasă, căreia nu știu de ce eu îi spun mamă. Poate eu într-adevăr am fost găsit în grădina printre verze și am fost dat acestei femei...

Of, Doamne, Doamne,

Am făcut păcat -

El are nevastă,

Dar mi-a căzut drag...

Și asta zilnic: țipă, mă bate, iar după aceea plânge sau cântă uite-așa. Îmi vine să-i strig: „Taci odată!”, dar mi-e frică și răscolesc în tăcere jarul din sobă, care se încheagă în bulgări tari și aproape că fierbe - cică e semn că se lasă ger.

Hei, cucule, cucule,

De ce-mi cânti din zori?

Oi ști și tu, cucule,

De-al meu chin și dor?...

Dar deodată cântecul amuțește. Dincolo de fereastră, scârțâi zăpada, cineva bătă în ușa tindei. Mama sare de pe laviță. Părul ei lung, răsucit în coc, se desface în șuvițe negre și unduioase și i se revarsă pe umeri. Desculță, despletită, beată de bucurie, dă fuga în tindă. Îl aud cum râde zgomotos și plin de el. Intră amândoi în casă îmbrățișați - veseli, fericiți... Nici nu se uită la mine.

Pe el îl știu bine. Umblă mereu într-un cojoc scurt și într-o bluză de la care au fost tăiați nasturii metalici cu steluță și au fost cusuți alții, de os. Și mai poartă și pantaloni militari în formă de bala-laică, și o curea îngustă, cu care o bate pe mama când se îmbată...

- Ia, marș pe cuptor! - aud din spate, și codiriștea îmi scapă din mână.

- Lasă-l, de ce-l repezi? - zice el cu o ușoară dojană.

Dar în glasul lui nu simt milă față de mine. Simt îngăduința umilitoare, ca o pomană, a omului fudul și plin de el. Aș fi în stare să mă reped la ei cu pumnii, dar în loc de asta, mă cațăr iute pe cuptor, ca o șopărlă încolțită. Acolo miroase a lut încins și a praf de casă.

Ei stau și șușotesc îndelung. Mama se străduiește să pară supărată, să vorbească apăsător; dar eu știu: dumneai doar se prefacă, vrea să se răzbune pe el pentru că l-a așteptat atât de mult... Apoi o să se smiorcăie, cerșind iertare, o să-l numească lăbuș, ursuleț și alte vorbe miorlăitoare.

Probabil ca să-l atingă unde-l doare, a început să-i povestească despre tatăl meu, cum se închina la ea ca la o icoană, cum n-o lăsa să facă nimic și-i smulgea lucrul din mână.

- Eu se întâmplă să mai dorm încă, iar el, ia te uită, a mulș de-acum văcuța, a adus lemne în casă. Se lăsa în genunchi și le așeza câte unul sub prichi-ci, încet, să nu facă zgomot și să mă trezească.

- Înceamnă că a fost un prost. Vouă, muierilor, cu cât vă caută omul mai mult în coarne, cu atât vă nărăviți mai tare...

Deasupra capului meu duruie ceva. În pod, vreun șoarece dă de-a dura un știulete de porumb. În horn vuiește vântul și împrășcă pe sub tabla șuberului funingine rece.

Țin minte ziua când a plecat tata pe front. El, străinul ăsta, l-a îmbrățișat atunci pe tata și i-a spus:

- Ei, Mykola, ai grijă cum te descurci pe-acolo, că aici noi, ăștia din spatele frontului, o s-o scoatem cumva la capăt.

Și tata a plecat.

La vreo jumătate de an, într-o noapte, aud prin somn o vânzoleală grea în tindă și vocea mamei, ciudată, turbat de veselă și înăbușită: „Ah, nerușinatule! Nici n-a apucat bine omul să plece de acasă...” Am înghețat de spaimă și am dat, grăbit, să cobor de pe cuptor.

Dar mâna mea nimerea mereu peretele și asta m-a speriat și mai tare.

- Mamă! - am țipat eu și am început să plâng.

Ea a răspuns liniștită și chiar supărată:

- Ce vrei?

- Cine-i acolo?

- Nimeni. Dormi!

M-am liniștit puțin, m-am culcat și apoi, mult timp, am ascultat cum, undeva în pernă, ticăie inima mea...

Și uite că abia acum am înțeles că atunci am fost păcălit. Am înțeles, și dorința de răzbunare m-a îmbrâncit de pe cuptor. Sărind jos, am dărâmat vâtraiul care a căzut pe podea.

Mama a sărit speriată din pat.

- Un' te duci, băiete?

Am răspuns înadins nepăsător și grosolan:

- Ce sari așa? Vreau afară, de aceea m-am sculat.

Apoi mi-am îndesat pe cap căciula a la Budionai, cu moțul rupt, mi-am băgat picioarele în cizme și, târșindu-le, am ieșit în tindă.

- Pune pufoaica pe tine, e frig, - strigă mama în urma mea.

Ușa de la tindă e înghețată, se deschide greu, scârțâie și lasă să se strecoare într-un colț o rază de lună.

- Cot-cot-cot? - întreabă din pod găinile stărnite.

Vântul tăios îmi închide gura cu un dop înghețat, iar zăpada sclipește și-mi face cu ochiul: nu te teme, fugi.

Am sărit gardul la vecini și m-am pitit după un nămete.

La o vreme, a scârțâit ușa, în deschizătura neagră a apărut mama, doar în cămașă, desculță, despletită.

- Fiule! N-auzi, băiețelul meu! Unde ești?...

Eu nu răspund, ci, aplecându-mă și clănțănind din dinți, am tulit-o spre râu, împiedicându-mă de mușuroaie. Uite că s-au terminat și straturile, începe lunca. Iar mai încolo, lucește gheața de pe râu.

- Fi-u-ule-e,- se aude de departe, - măi băiete-e-e, mă-ă...

„Acuma poți să strigi cât vrei”, - mă gândesc, îmi fac frumușel vânt și alunec vesel în zbor pe gheață.

Trebuie s-o țin tot într-o fugă trei kilometri. În cătunul de peste râu trăiește mătușa mea, sora tatei. Ea mă iubește, îi e milă de mine, îmi zice „bietul orfan”, iar pe mama o face „curvă”. Noaptea asta am să dorm la ea, după aceea am să iau pufoaica, obielele și am să plec pe front, la tata. Iar mătușii am să-i spun că mă duc la mama.

Mă înveslesc și chiar mi se pare că mi-i mai cald...

...Mai apoi, am auzit de la oamenii care au trăit în acei ani o vorbă: războiul pentru unii-i muma, pentru alții - ciună, dar întotdeauna, fie că era spusă în șoaptă, cu menajamente, fie în gura mare, cu scârbă, această vorbă trezea în mine o ură sălbatică față de străinul ăla și o dragoste mândră, copilărește geloasă față de tata. Pe tata mi-l amintesc doar un picuț: dumnealui era mare și palma o avea tot mare. Adesea își puna acea palmă pe capul meu, și atunci îmi era cald și bine, ca sub căciulă. Poate de aceea acum, când văd pe creștetul vreunui băiețel mâna tatălui său, îmi doresc să fiu iarăși mic...

* * *

În casă s-a întunecat și mai tare: s-a afumat sticla lămpii. Paiele din sobă s-au stins, și jarul s-a acoperit cu cenușă tremurătoare.

Mama îmi ciufulește părul cu duioșie, și mâna dumneai e ușoară ca aripa unei păsăruici.

- Nu te mai gândi la asta, fiule. Nu trebuie. Mă voi căi toată viața, deși nu mi-a mai rămas mult de trăit...

Îmi șterge ochii cu degetele ei scorjite.

Traducere din limba ucraineană de
Corneliu IROD

La aniversarea a 150 de ani de la nașterea marelui clasic Olha Kobyleanska

Vasyl Dovhyi (n. la 1 august 1941) este scriitor, dramaturg și jurnalist, membru al Uniunii Naționale a Scriitorilor din Ucraina, jurnalist emerit al Ucrainei, laureat al Ordinului Sfântului Cneaz Volodymyr cel Mare - întocmai ca Apostul ... clasa a III-a. Este absolvent al Facultăților de Istorie din Cernăuți (1945) și Journalism, dedicându-se din tinerețe dramaturgiei.

Este autor al marelui serial - 20 de serii TV „Prințesa” după nuvela autobiografică cu același titlu a Olhăi Kobyleanska (televiziu realizat de televiziunea centrală din Kiev) are un serial ... „Zorii timizi” (6 serii), o mulțime de piese într-un act („Cordun”, „Într-o zi de august”, „Maria din New York”, „Soarele înalt”) și povești dramatizate pentru copii („Baltagul - minune”, „Împărăția minunată a lui Molfar”, „Peștișorul minune” etc., colaborator al publicațiilor TV din Rusia, România, Serbia etc.

Din 1976 a lucrat la televiziunea din Cernăuți și timp de peste trei decenii a ocupat funcția de director Radio-TV. Împreună cu colectivul de jurnaliști și operatori a alcătuit o adevărată cronică TV a Bucovinei care a intrat în istoria Ucrainei.

S-a remarcat la concursurile panucrainene („Ucraina-țară natală”, „Ucraina unică”) și cele internaționale („Țara mea natală”) și altele, unde a primit circa 10 premii.

Ca membru al Uniunii Jurnaliștilor Ucrainei și lider al acestora în regiunea Cernăuți (18 ani) a fost întemeietorul emisiunii „Telefonul direct” al Radio-TV, promovând astfel în jurnalism adevărata atitudine democratică, a pregătit și a condus peste 300 de emisiuni TV, întâlnindu-se în direct cu oameni mari și politicieni precum Ivan Pliușci, Valeri Pustovoitenko, Viktor Penzer și Vitali Korotyci, Evhen Evtușenko etc. cu oaspeți de peste hotare din SUA, Canada, Austria, Italia.

De 18 ani conduce asociația regională „Ucraina-România” și colaborarea cu județele transfrontaliere Suceava, Botoșani, Iași, iar în prezent se pregătește de prezentarea scenică a piesei în două acte „Prințesa”, după nuvela Olhăi Kobyleanska care va fi jucată în localitățile din Suceava și Cernăuți.

Vasyl Dovhyi este întemeietorul premiului „Olha Kobyleanska” atribuit de câțiva ani oamenilor de cultură, scriitorilor din Ucraina și din România.

Ioan CHIDEȘCIUC

Personaje:

Natalia Verkovycivna - soră, 20 ani
Vasyl Oreadin - flăcău, 24 ani
Milko Ivanovyci - învățător, 48 ani
Pavlynka - soția sa, 43 ani
Lena - fiica lor, 23 ani
Ivan Marko - medic, 28 ani
Mama lui Ivan - 62 ani
Maria - îngrijitoare, 40 ani
Zona - prietena Lenei, 22 ani
Lorden - învățător, văduv, 43 ani
Oksana - femeie tânără, 25 ani
Roman - soțul Oksanei, 32 ani
Silvia - femeie tânără, 30 ani
Domka - servitoare, 55 ani

PRINȚESA

ACTUL I TABLOUL ÎNTÂI

Dimineața în casa învățătorului Milko Ivanovici. Mobilierul camerei de oaspeți e amestecat cu unul mai vechi, moștenit de la părinții lui Milko și ale soției sale Pavlynka. Pe podea se află un covor lucrat de meșteri locali. Pe pereți - un ceas de epocă, tablouri în rame aurite, o mulțime de fotografii.

În stânga - un divan cu garnituri în stil ampir. În centru - o masă, câteva scaune. În fundul camerei - scări de lemn ce duc în camera fetelor. (După dejun dialoghează Milko, Pavlynka și fiica lor Lena).

Pavlynka (către Milko, continuând să aranjeze masa). Pot să-ți ofer o cafea, Milecik? Dulce?

Milko (își aprinde luleaua). Un pic mai târziu...

În camera de oaspeți intră Natalia cu un buchet de flori de pădure.

Ceasul bate ora unu.

Natalia. Bună ziua, mă scuzați (Se uită la ceas, ridică pălărioara de pe cap), am întârziat... (Pune buchetul în vaza ce stă pe o măsuță)

Pavlynka cu fiica sa își schimbă privirile în tăcere.

Pavlynka (cu un ton aspru) Iar ai adus în casă acest miros de pământ, de parcă ai fi stat în mormânt... Pe unde umbli?

Natalia (Se face că n-aude pe mătușă-sa și își admiră florile). Doar în pădure, acolo e atât de frumos...

Pavlynka (nemulțumită). Noi am luat dejunul.

Natalia o privește insistent pe Pavlynka, zâmbeste.

Pavlynka. Ei, încă mai zâmbești? Poate vrei să demonstrezi că în lume nu se trăiește greu...

Natalia mirată se ridică pe scările de lemn în camera fetelor.

Pavlynka cu o privire nemulțumită o petrece în sus.

Lena. Mamă, trebuie să plec la Zona (iese).

Pavlynka (către Milko). Ei, Milecik, soarta-i nedreaptă cu noi. Pe lângă grija propriilor copii, mai avem necazuri și cu Natalia...

Milko. Trebuie să suportăm și asta...

Pavlynka. Ce-ți este ea? Nepoată. Pentru mine ea rămâne o străină abandonată. Uite, eu presimt ce soartă-i așteaptă pe fiii mei. Se va agăța de gâtul unuia...

Milko. Eu cred, Pavlynka, că nu. Nu-mi bat capul cu ea. Vine timpul și se va mărita, ai să vezi, e frumoasă...

Pavlynka (mirată). Frumoasă?

Milko (hotărât). Frumoasă...

Pavlynka. Milecik (râde), frumoasă?!... O creatură nefericită. Umblă cu Lenocika la seară... dar măcar vreun tinerel să se apropie cu vreun dialog. Pe lângă ea roiesc vârstnicii.

Milko. E adevărat. De multe ori mi s-a spus că eu am o nepoată... (Se duce la divan, se așază și răsuflă obosit).

Pavlynka. Simpatcă? Milecik, Milecik, eu nu de mult iar am găsit sub perna ei o asemenea carte! Și nu pot să te iert că i-ai permis să citească...

Milko. Ei, ajunge, liniștește-te... Eu, de ziua numelui ei, n-am putut să-i refuz nimic.

Pavlynka. Dacă are timp liber, să coasă, să brodeze...

Milko. Uite, vezi, eu o iubesc (Se făcu că nu vede gestul negativ al soției). E drept, dacă era băiat...

Pavlynka (Se apropie de bărbat, cu aceeași temă). Fata e ca o piatră în casă. Și de-ar avea vreo moștenire, niște bani, dar - nimic. Pentru că părinții săi tot ce câștigau, mâncau...

Milko. Pavlynka, n-au terfelit nimic (se ridică și se apropie de nevastă). Pur și simplu tatăl ei era foarte sărac... (Natalia iese din cameră se apropie de ei și aude dialogul. Văzându-și nepoata, Milko schimbă discuția). Ei, Pavlynka, când servești cafeaua?

Pavlynka. Îndată, Milecik, îndată...

Se duce în bucătărie și aduce cafeaua.

Milko. Mă grăbesc la serviciu (bea cafeaua). Hai să mă conduci, Pavlynka.

Pavlynka. Da, mă îmbrac.

Milko și Pavlynka ies. Natalia se așază pe divan, unde ședea de curând Milko.

Se aude bătând cineva la ușă. Intră Maria.

Maria. Bună ziua. Zona s-a dus undeva cu Lenocika. S-au luat de mâini ca cele mai bune prietene...

Natalia. Mie nu-mi pasă...

Maria. Sunteți foarte mândră, domnișoară Natalia... Trebuie să vă înfrânați mândria.

Natalia (privește pe geam). Eu îmi duș-mănesc părinții... De ce au murit și nu m-au luat cu ei, ci m-au părăsit, lăsându-mă orfană...

Maria. Nu-l supărați pe Dumnezeu, domnișoară Natalia. Ce vină au ei?...

Natalia. Știu, doamnă Maria, că n-au nici o vină... Dar sufăr. Cât trăia bunicuța mea, nu mă simțeam orfană, dar acum...

Maria. Chiar o duceți așa de rău la părinții actuali?

Natalia. Până la refuz... Mă-nțelegeți?...

Maria. Aceasta, desigur, că trăiesc mereu la străini și le cresc copiii.

Natalia. Zona îmi spune că l-ați iubit pe verișorul ei ca pe propriul copil...

Maria. Așa și este... Vasyl parcă-ar fi copilul meu. Crescut în brațele mele. A plecat undeva și acolo învață sau... (răsuflă greu) nu știu. N-a mai venit de mult și eu tot aștept și-l caut... dar nu vine... (a văzut cartea pe masă). Dumneavoastră citiți atât de mult!

Natalia. Doamnă Maria, pe mine mă preocupă mult problemele femeii. Nimeni nu simte atât de profund situația femeii subjugate ca mine...

Maria. Eu nu m-am gândit niciodată la asta. N-am avut nici timp și nici n-am vrut să-mi provoc inima cu asta. Parcă poți schimba ceva?

Natalia. Eu însă resimt problemele femeii la tot pasul. Nu pot să-mi închipui de ce suntem fără nici un drept, de ce trebuie să suferim mereu...

Maria. Că așa ne-a dat Dumnezeu...

Natalia. Aceasta nu e o explicație, căci în fața Domnului toți oamenii sunt egali. Eh, de-aș avea niște studii...

Maria. Natalocika, sunteți destul de luminată pentru o femeie.

Natalia. Știți la ce m-am gândit eu? Că voi dobândi cu orice preț studii superioare.

Maria. Cum? Pentru aceasta trebuie bani grei.

Natalia (Se apropie de masă). Eu voi face acele studii singură și voi scrie cărți. Asta mi-e dorința cea mare.

Maria. Despre ce?

Natalia. Despre ce?... Despre noi, despre pădure, despre Carpați, despre dragoste. Dumnezeule mare, poate că sunt bună de ceva.

(Maria își ia rămas bun de la Natalia. Iese.)

(Continuare în numărul viitor)

Traducere de Ioan CHIDEȘCIUC

Discursul președintelui Ucrainei, Viktor Ianukovyci, la ceremonia depunerii jurământului de către judecătorii numiți pentru prima dată în funcția de judecător profesionist

Stimați judecători,
Vă felicit sincer cu prilejul depunerii jurământului de judecător!

Profesiunea aleasă de Dvs. vă oferă o posibilitate unică de a demonstra că în Ucraina cea mai înaltă valoare o constituie omul, drepturile, libertățile și interesele sale.

Datoria voastră profesională este aceea de a urma această înaltă chemare a judecătorului și de a contribui la afirmarea, în societatea noastră, a idealurilor perene ale justiției - independența, obiectivitatea și dreptatea.

Așteptările, speranțele și aspirațiile concetățenilor noștri spre dreptate sunt strâns legate de munca voastră zilnică.

Încrederea societății în justiție depinde de numeroși factori, cum ar fi eficacitatea sistemului judiciar, justețea sentințelor judecătorești, conduita judecătorilor atât în instanțele de judecată, cât și în afara lor.

Am convingerea că respectul față de justiție depinde într-o măsură hotărâtoare de judecători.

Adoptarea de către Dvs. a unor sentințe obiective, respectarea strictă a prevederilor legii pot asigura autoritate instanței judecătorești ca instituție a statului nostru.

Dumneavoastră trebuie să deveniți un exemplu în ceea ce privește slujirea poporului ucrainean, să confirmați zi de zi principiile supremației legii și dreptății, să demonstrați prin toate sentințele date că ordinea de drept în țara noastră poate și trebuie să se bazeze numai pe respectarea neabătută a legii.

Aceste sarcini sunt prioritare nu numai pentru judecători, ci și pentru toți aceia care au ca obligație apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor noștri, în special a lucrătorilor din cadrul organelor de ordine.

Cu toate acestea, până în prezent, au existat cazuri când, în loc să vegheze la respectarea legii și apărarea cetățenilor, unii lucrători din cadrul organelor de ordine ajung „infractori cu epoleți”.

Am în vedere incidentul din Mykolaiv când milițienii au bătut și au violat cu bestialitate o tânără.

Vinovații de această infracțiune nu-și au locul în cadrul organelor de ordine, ei trebuie să fie pedepsiți exemplar conform rigorilor legii.

Am luat acest caz sub propriul control și nu voi permite ca vinovații să scape de pedeapsă, mai ales, că aici este vorba de cei care trebuie să-i apere pe oameni și nu să încalce legea. (...)

În curând, voi aproba raportul procurorului general pe baza căruia vor fi aprobate hotărârile adecvate.

Cel mai important lucru pe care îl așteaptă de la noi oamenii este siguranța că organele de ordine sunt capabile să-i apere și că ei pot conta pe posibilitatea de a-și găsi dreptatea în instanță. Numai așa vom putea construi statul de drept în care va domni legea și dreptatea.

Stimați judecători,

În Ucraina este în curs de desfășurare reforma sistemului judiciar și a sferelor de relații publice legate de aceasta. Avem ca prioritate adoptarea modelului european al proceselor de judecată.

Apreciem că în Constituția Ucrainei trebuie introduse în primul rând modificări care să permită garantarea independenței instanțelor de judecată în conformitate cu standardele europene și internaționale.

Acestea sunt chemate să schimbe actuala procedură de numire și eliberare din funcție a judecă-

torilor, să reducă rolul subiecților politici și să atribuie prerogative de bază în rezolvarea problemelor legate de judecatori organelor în componența cărora chiar judecătorii vor constitui majoritatea.

Comisia de la Veneția a realizat expertiza asupra modificărilor propuse. Iar eu trimit chiar astăzi această lege spre dezbateră în Parlament, după definitivarea propunerilor respective.

Sper că rezolvarea problemelor care deseori au fost criticate și neînțelese de colegii noștri europeni va coagula toate forțele politice din Parlament și că modificările la Constituție se vor bucura de o susținere parlamentară comună. Importantă rămâne și reformarea organelor din Parchet.

Organizarea și modul de funcționare a Parchetului trebuie și ele să fie aduse în conformitate cu standardele europene.

Trebuie să acordăm atenție și modului de punere în aplicare a hotărârilor judecătorești. În Ucraina capătă tot mai mult un caracter sistematic ignorarea sentințelor judecătorești definitive și neîndeplinirea lor conștientă.

Asemenea acte stimulează lipsa de respect față de justiție și de hotărârile ei, subminează bazele juridice ale activității organelor judiciare și, prin urmare, ale statalității ca atare.

Rămân de actualitate și problemele legate de reducerea gradului de încărcare a judecătorilor și a termenelor de judecată, asigurarea unității practicii judiciare, creșterea nivelului de accesibilitate la justiție și de o mai bună informare a opiniei publice despre activitatea instanțelor judecătorești.

Este necesară, de asemenea, perfecționarea în continuare a mecanismului juridic care va asigura o independență reală a instanțelor.

Consolidarea independenței instanțelor judecătorești este una dintre condițiile-cheie ale dezvoltării justiției ucrainene și transformării ei într-o instituție eficientă de apărare a drepturilor cetățenilor.

O atenție deosebită în acest sens trebuie acordată cazurilor în care asupra judecătorilor sunt exercitate presiuni, încercărilor de a pune sub semnul îndoielii legalitatea și temeinicia hotărârilor judecătorești, de imixtiune în actul de justiție.

Orice încercare de influențare a justiției trebuie să fie aspru sancționată de organele de ordine și de organele de autoadministrare a instanțelor de judecată.

Noi nu trebuie să uităm faptul că o judecată dreaptă și imparțială poate exista doar atunci când independența judecătorilor nu este doar declarată, ci se asigură în mod efectiv de către stat.

În procesul de reformare a legislației în vigoare mizăm pe susținerea voastră activă, deoarece judecătorii sunt cei interesați ca modificările să fie de calitate care să îmbunătățească în mod fundamental activitatea instanțelor de judecată și să asigure o mai eficientă apărare a drepturilor și libertăților oamenilor.

Trebuie să înțelegem cu toții că Ucraina poate fi un stat de drept și democratic numai în condițiile în care instanțele sale de judecată vor fi libere și independente.

Fiți principiali în problema apărării drepturilor și libertăților Ucrainei care trebuie să simtă, cu ajutorul vostru, că justiția ucraineană este o modalitate demnă de încredere și echitabilă de apărare, a drepturilor încălcate.

Căci, tocmai acest criteriu al apărării fiecărui om obișnuit arată că este starea justiției și care este gradul în care statul răspunde standardelor democratice general recunoscute.

Stimați judecători,

V-ați asumat astăzi o înaltă misiune publică aceea de a asigura dreptul persoanei la o judecată dreaptă.

Această activitate nu este una ușoară, deoarece veți fi în permanență în centrul unor conflicte, divergențe și suferințe omenești.

Totuși, am convingerea că aceste greutăți nu vor putea înfrânge convingerea și încrederea voastră în importanța și necesitatea muncii voastre, ci din contră, vor întări dorința voastră de a promova înaltele idealuri de legalitate și supremația legii.

Am convingerea că astăzi au depus jurământul cei mai buni juriști pentru care această profesie este o chemare, iar cinstea, adevărul și dreptatea reprezintă pentru ei principii de bază ale vieții.

Înaltul profesionalism, moralitatea și independența trebuie să devină principalele particularități ale justiției ucrainene.

Trebuie să ținem minte că reforma judiciară creează doar condițiile pentru o putere judecătorească puternică, eficientă, operativă și competentă.

Conținutul ei real depinde de activitatea voastră zilnică, de grija voastră pentru prestigiul profesiei alese.

Starea justiției este determinată nu numai de lege, ci și de capacitatea instanțelor de judecată de a acționa conform spiritului și literii legii.

Lipsa de profesionalism a judecătorului, ideile sale preconcepote, încălcarea legislației în vigoare nu înseamnă doar o decădere și o dezonorare pentru judecătorul respectiv, ci și pierderea încrederii cetățenilor în justiție, adoptarea unei atitudini negative față de stat, în ansamblu.

De aceea, pentru țara noastră va rămâne mereu importantă întărirea structurii de cadre a judecătorilor.

Sunt convins că realizarea actului de justiție, apărarea dreptății și reprezentarea statului ucrainean trebuie să le facă doar judecătorii cu înaltă calificare, principiali și onști, cu un înalt simț al răspunderii pentru fiecare sentință dată. Fac apel la Dvs. să nu admiteți acțiuni de natură să clatine încrederea cetățenilor în eficiența puterii judecătorești.

În activitatea Dvs. trebuie să fie mereu prioritară apărarea drepturilor părților aflate în proces, examinarea imparțială a dosarelor de judecată și respectarea strictă a prevederilor legii.

Abuzul de prerogative, nesocotirea drepturilor și libertăților părților în proces nu pot avea explicații ori justificări.

Nu uitați că de astăzi sunteți obrazul puterii judecătorești ucrainene.

Exemplul vostru personal și activitatea profesională vor instaura respectul față de lege și încrederea cetățenilor în dreptatea justiției, vor defini dimensiunea atitudinii publice față de justiție ca garant al legalității și ordinii de drept.

Am convingerea că prin activitatea voastră veți putea consacra respectul față de sistemul judiciar al statului nostru și că veți depune toate eforturile pentru ca funcția de judecător să fie una respectată de cetățenii Ucrainei.

Numai atunci ucrainenii se vor convinge că instanțele de judecată tratează cu atenție problemele lor, le vor respecta și, ce e mai important, vor respecta statul lor.

Vă doresc o viață fericită, realizări profesionale spre binele poporului ucrainean.

Vă mulțumesc pentru atenție.

Pagină realizată de *Ion ROBCIUC*

UCRAINA - mai aproape